

Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет
Факультет бізнесу та права
Кафедра економіки

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»

Аналіз та оцінка виробничих ресурсів підприємства (на матеріалах
ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536»)

спеціальність 051 Економіка

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Економіка»

(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
Групи ЕК-41
ТАХАСЮК Юрій Іванович

(підпис)

Керівник:
К.е.н., доцент
Гордійчук Антоніна Іванівна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 20__ р.
Доктор філософії (PhD), старший викладач
Гарант освітньої програми:
Косінський Петро Миколайович

(підпис)

Луцьк – 2024 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра економіки

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 051 Економіка

Освітня програма: «Економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки
проф. Шубалий О.М.

« ___ » _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ТАХАСЮК Юрій Іванович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи

Аналіз та оцінка виробничих ресурсів підприємства (на матеріалах ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536»)

Керівник роботи: Гордійчук А.І.

затверджені наказом закладу вищої освіти від «30» грудня 2023 р. №488/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи «14» червня 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи навчальні посібники, монографії, навчальні підручники, нормативно-правові акти, фахові наукові видання, методичні видання, а також статистична звітність ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» згідно теми кваліфікаційної роботи, наукові джерела з мережі Інтернет.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРАТ «ЛУЦЬКСАНТЕХМОНТАЖ №536»

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

ДОДАТКИ. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу:

1. Складові виробничого потенціалу

2. Класифікація видів потенціалу за конкретними ознаками

3. Етапи оптимізаційної структури виробничого потенціалу

4. Основні фінансово-економічні показники діяльності ПрАТ «Луцьксантехмонтаж»

5. Зміна структури виробничих ресурсів за показником операційних витрат

6. Порівняння зміни продуктивності праці та чисельності працівників підприємства

7. Порівняння зміни матеріальних витрат та матеріаломісткості продукції підприємства

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>1 розділ</i>	<i>доц. Гордійчук А.І.</i>		
<i>2 розділ</i>	<i>доц. Гордійчук А.І.</i>		
<i>Висновки та пропозиції</i>	<i>доц. Гордійчук А.І.</i>		

7. Дата видачі завдання «30» вересня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	<i>Обґрунтування теми</i>	<i>до 30.09.2023</i>	
2.	<i>Огляд літератури із досліджуваної проблеми</i>	<i>до 31.10.2023</i>	
3.	<i>1 розділ</i>	<i>до 30.12.2023</i>	
4.	<i>2 розділ</i>	<i>до 15.04.2024</i>	
5.	<i>Висновки та пропозиції</i>	<i>до 20.05.2024</i>	
6.	<i>Формування списку використаних джерел</i>	<i>до 25.05.2024</i>	
7.	<i>Формування додатків</i>	<i>до 27.05.2024</i>	
8.	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу</i>	<i>до 31.05.2024</i>	
9.	<i>Нормоконтроль</i>	<i>до 01.06.2024</i>	
10.	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	<i>до 07.06.2024</i>	
11.	<i>Представлення кваліфікаційної роботи бакалавра до захисту</i>	<i>до 14.06.2024</i>	

Здобувач вищої освіти

_____ (Тахасюк Ю.І.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (Гордійчук А.І.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Тахасюк Ю.І. Аналіз та оцінка виробничих ресурсів підприємства (на матеріалах ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536»). – Кваліфікаційна робота бакалавра на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота бакалавра за спеціальністю 051 Економіка, освітня програма «Економіка». Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2024.

Мета кваліфікаційної роботи бакалавра полягає у проведенні аналізу та оцінка виробничих ресурсів на матеріалах ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536». *Об'єктом дослідження є процес аналізу та оцінки використання виробничих ресурсів на матеріалах ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536». Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти здійснення аналізу та оцінка ефективності використання виробничих ресурсів на ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536».*

У першому розділі представлено теоретичні засади дослідження виробничого потенціалу підприємства, вивчено сутність поняття «виробничий потенціал»; досліджено структуру виробничого потенціалу підприємства; розглянуто організаційно-економічні засади формування та використання виробничого потенціалу підприємства. У другому розділі представлено аналіз та оцінка використання виробничого потенціалу ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536», представлено характеристику й тенденції основних показників діяльності підприємства; проведено аналіз часткових показників використання виробничих ресурсів підприємства; проведено узагальнюючу оцінку ефективності використання виробничих ресурсів підприємства.

Висновки та пропозиції містять узагальнення результатів досліджень у теоретичному та аналітичному розділах, а також обґрунтування пропозицій для підвищення ефективності використання виробничих ресурсів підприємства.

Ключові слова: виробничі ресурси, трудові ресурси, матеріальні ресурси, фінансові ресурси, основні засоби та нематеріальні ресурси.

ANNOTATION

Takhasiuk Y.I. Analysis and assessment of production resources of the enterprise (on materials of PJSC "Lutsksantekhmontazh №536"). – Manuscript.

Qualification work of bachelor in the specialty 051 Economics, educational program "Economics". Lutsk National Technical University. Luck, 2024.

The purpose of the bachelor's thesis is to analyse and evaluate production resources on the materials of PJSC "Lutsksantekhmontazh №536". The object of research is the process of analysis and evaluation of the use of production resources on the materials of PJSC "Lutsksantekhmontazh №536". The subject of the study is the theoretical, methodological and applied aspects of analysing and evaluating the efficiency of production resources at PJSC "Lutsksantekhmontazh №536".

The first section presents the theoretical foundations of the study of the production potential of an enterprise, examines the essence of the concept of 'production potential'; examines the structure of the production potential of an enterprise; considers the organisational and economic foundations of formation and use of the production potential of an enterprise. The second section presents an analysis and assessment of the use of the production potential of PJSC "Lutsksantekhmontazh №536", describes the characteristics and trends of the main indicators of the enterprise's activity; analyses partial indicators of the use of production resources of the enterprise; and provides a generalised assessment of the efficiency of the use of production resources of the enterprise.

Conclusions and suggestions include a generalisation of the research results in the theoretical and analytical sections, as well as substantiation of proposals for improving the efficiency of use of production resources of enterprise.

Keywords: production resources, labour resources, material resources, financial resources, fixed assets and intangible resources.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Сутність поняття «виробничий потенціал»	10
1.2. Структура виробничого потенціалу підприємства	15
1.3. Організаційно-економічні засади формування та використання виробничого потенціалу підприємства	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРАТ «ЛУЦЬКСАНТЕХМОНТАЖ №536»	25
2.1. Характеристика й тенденції основних показників діяльності підприємства	25
2.2. Аналіз часткових показників використання виробничих ресурсів підприємства	30
2.3. Оцінка ефективності використання виробничих ресурсів підприємства	36
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ	59

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах переходу до ринкової економіки, вдосконалення методології та методів планування та управління господарською діяльністю стає особливо актуальним, зокрема для підприємств будівельного комплексу. Зміна форм власності та господарювання зумовлює необхідність трансформації підходів до планування та управління виробництвом.

Ефективне функціонування будь-якої економічної системи неможливе без наявності ресурсів. Ці ресурси повинні відповідати один одному за якістю та рівнем розвитку, щоб гармонійно поєднуватися у виробничому процесі та генерувати економічний ефект. Існує значний масив досліджень з проблематики виробничих ресурсів проведених низкою науковців зокрема Андрієшин Н. М., Гузь А. І., Должанський І.З., Загорна Т.О., Удалих О.О., Герасименко І.М., Ращупкіна В.М., Другова О. С., Яковлев В. І., Ігнатенко М. М., Бритвенко А. С., Ішук С., Ковальова О. М., Ралкова К. С., Ковальова О. М., Ралкова К. С. та інші.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи бакалавра полягає у проведенні аналізу та оцінка виробничих ресурсів на матеріалах ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536». Для її досягнення вирішувалися такі завдання:

- вивчити сутність поняття «виробничий потенціал»;
- дослідити структуру виробничого потенціалу підприємства;
- розглянути організаційно-економічні засади формування та використання виробничого потенціалу підприємства;
- представити характеристику й тенденції основних показників діяльності підприємства;
- провести аналіз часткових показників використання виробничих ресурсів підприємства;
- провести узагальнюючу оцінку ефективності використання виробничих ресурсів підприємства;

– обґрунтувати заходи для підвищення ефективності використання виробничих ресурсів підприємства.

Об'єктом дослідження є процес аналізу та оцінки використання виробничих ресурсів на матеріалах ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536».

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти здійснення аналізу та оцінка ефективності використання виробничих ресурсів на ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536».

Методи дослідження. У процесі виконання даної кваліфікаційної роботи використовувалися наукові підходи й методи: системний підхід – для обґрунтування сутності поняття «виробничий потенціал»; методи логічного узагальнення – для вивчення структури виробничого потенціалу підприємства; аналізу та синтезу – для проведення аналізу часткових показників використання виробничих ресурсів підприємства; індукції, дедукції – при розгляді організаційно-економічні засади формування та використання виробничого потенціалу підприємства; табличний і графічний аналіз – при побудові різних типів аналітичних таблиць і діаграм у процесі узагальнюючої оцінки ефективності використання виробничих ресурсів підприємства; програмно-цільовий метод – при обґрунтуванні заходів для підвищення ефективності використання виробничих ресурсів підприємства.

Інформаційною базою дослідження стали: навчальні посібники, монографії, навчальні підручники, нормативно-правові акти, фахові наукові видання, методичні видання, а також статистична звітність ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» згідно теми кваліфікаційної роботи, наукові джерела з мережі Інтернет.

Практичне значення одержаних результатів. Методичні підходи щодо аналізу та оцінки, а також представлені пропозиції щодо підвищення ефективності використання виробничих ресурсів можуть використовуватися у практичній діяльності ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» та інших підприємств будівельної галузі.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження були апробовані під час міжнародного наукового семінару на тему «Україна – ЄС: виклики та перспективи», організованого кафедрою економіки ЛНТУ та кафедрою політики економічної та регіональної Університету Марії Кюрі-Склодовської у Любліні (UMCS) 16 травня 2024 року.

Публікації. Основні теоретичні положення і практичні результати дослідження були викладені в одних тезах доповідей круглого столу загальним обсягом 0,1 друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається із вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладений на 55 сторінках комп'ютерного тексту, в тому числі 17 рисунків та 1 таблиця. Список використаних джерел складається з 28 найменувань і представлений на 3 сторінках. Робота містить 3 додатки, викладених на 20 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність поняття «виробничий потенціал»

Аналіз еволюції наукового трактування терміну «потенціал» дозволяє зробити висновок, що його впровадження в економічні дослідження було обумовлено розробкою методів комплексної оцінки рівня розвитку виробничих сил. В українській економічній літературі термін «потенціал» вживається у широкому сенсі, позначаючи можливості, наявні сили, запаси, ресурси, які можна використовувати, або ж рівень потужності в певному аспекті.

На думку С. Іщук «виробничий потенціал це складна, організована, динамічна система, яка формується з множин елементів, що перебувають у взаємозв'язку та взаємодії і виконують різні функції в процесі виготовлення продукції необхідної кількості та якості в терміни, визначені ринком» [7].

З точки зору І. Должанського виробничий потенціал це «обсяг робіт у одиницях виміру витрат праці (нормо-годин), що може бути виконаний протягом деякого періоду часу основними виробничими працівниками на базі наявних виробничих фондів й оптимальній організації праці й виробництва» [4].

О. Федонін вважає, що виробничий потенціал це «сукупність властивостей, накопичених системою в процесі її становлення й зумовлююча її можливість до функціонування й розвитку» [25].

На думку О. Михайленко це «потенційна можливість виробляти матеріальні блага для задоволення потреб населення, а також максимально можлива сукупність активних і пасивних, явних і прихованих альтернатив якісного розвитку соціально-економічної системи підприємства у певному середовищі господарювання» [15].

О. Олесюк трактує дане поняття як «максимально можливу сукупність активних і пасивних, явних і прихованих альтернатив (можливостей) якісного розвитку соціально економічної системи підприємства у певному середовищі господарювання (ситуаційно-ринкова складова) з урахуванням ресурсних, структурно-функціональних, часових, соціокультурних та інших обмежень» [18].

В багатьох наукових виданнях сукупність засобів, необхідних для чогось, також трактується як потенціал. Згідно з тлумачним словником української мови, під цим терміном розуміють «приховані здатності, сили для певної діяльності, які можуть виявитися за певних умов». Отже, поняття «потенціал» та «потенційний» вказують на наявність у когось (окремої людини, трудового колективу, суспільства загалом) прихованих можливостей, які ще не розкриті, або здатності діяти у відповідних сферах.

Існує два основних «ресурсних» підходи до визначення виробничого потенціалу, які отримали значне поширення серед дослідників.

1. Сукупність ресурсів:

Цей підхід розглядає виробничий потенціал як просту сукупність ресурсів, не беручи до уваги їх взаємозв'язки та участь у процесі виробництва.

2. Система ресурсів:

Більш просунутий підхід трактує виробничий потенціал як систему ресурсів, де кожен елемент взаємопов'язаний з іншими та відіграє певну роль у виробничому процесі.

Окрім «ресурсного» підходу до визначення виробничого потенціалу, в літературі зустрічаються й інші його трактування.

Деякі дослідники ототожнюють виробничий потенціал з виробничою потужністю підприємства чи об'єднання. Їхня думка полягає в тому, що його можна визначити як максимально можливий обсяг випуску продукції за певний проміжок часу (рік, день, година тощо).

Інші науковці трактують виробничий потенціал як масштаби виробництва суспільного продукту і національного доходу. Деякі з них йдуть далі, вважаючи

його синтетичним показником рівня розвитку економіки. Існує неоднозначність щодо того, які саме ресурси слід включати до складу виробничого потенціалу.

Деякі дослідники обмежуються лише основними виробничими фондами та потужностями. Це ускладнює чітке визначення того, які саме фонди слід враховувати, і створює труднощі при обґрунтуванні критеріїв ефективності використання виробничого потенціалу.

Інші науковці розширюють поняття, включаючи до виробничого потенціалу не лише фонди, але й кваліфіковані кадри спеціалістів. Складові виробничого потенціалу представлено на (рис.1.1).

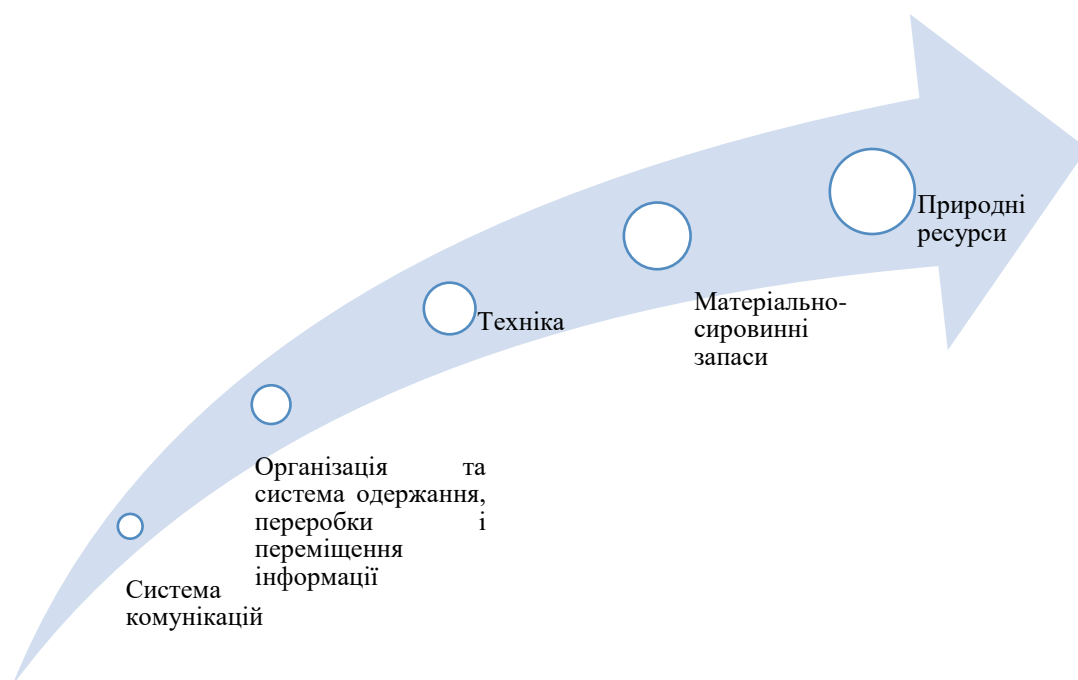

Рис.1.1. Складові виробничого потенціалу
(побудовано автором за джерелом) [16]

Потенціал (економічний, підприємницький, виробничий) – це узагальнена характеристика наявних ресурсів, яка бере до уваги їх місцезнаходження та часовий фактор.

У сучасній літературі все частіше трактують «потенціал» як сукупність ресурсів, переважно економічних, які безпосередньо впливають на функціонування виробництва та прискорюють науково-технічний прогрес.

В умовах динамічного ринкового середовища планування стратегічного розвитку потенціалу підприємства на основі традиційних переваг може бути неактуальним. Замість концепції сильних і слабких сторін, слід використовувати ширшу концепцію організаційного потенціалу, яка робить акцент на можливостях загальнофірмового менеджменту.

Існуючі підходи до визначення сутності економічного потенціалу мають однобічний характер, трактуючи його або як сукупність ресурсів, або як здатність господарської системи випускати продукцію, або як можливості виробничих сил досягти певного ефекту.

Визначення поняття потенціалу суттєве не лише з наукової точки зору, але й має практичне значення. Адже саме уявлення про його зміст визначає методи його оцінки, вимірювання та управління. Класифікація видів потенціалу за конкретними ознаками наведена на (рис.1.2).

За сферою застосування	<ul style="list-style-type: none"> • Економічний потенціал • Виробничий потенціал • СІнформаційний потенціал • Інформаційний потенціал • Екологічний потенціал
За суб'єктом володіння	<ul style="list-style-type: none"> • Державний потенціал • Підприємницький потенціал • Особистий потенціал
За часовим горизонтом	<ul style="list-style-type: none"> • Короткостроковий потенціал • Довгостроковий потенціал • Середньостроковий потенціал
За ступенем впевненості	<ul style="list-style-type: none"> • Реальний потенціал • Потенційний потенціал • Ідеальний потенціал
За рівнем агрегування	<ul style="list-style-type: none"> • Макроекономічний потенціал • Мезоекономічний потенціал • Мікроекономічний потенціал

Рис.1.2. Класифікація видів потенціалу за конкретними ознаками
(згруповано автором за джерелом [22])

Перехід до нової моделі економіки значно підвищив важливість дослідження ринкових характеристик потенціалу, які, на нашу думку, найкраще відображають поняття "виробничий потенціал підприємства".

Потенціал, що охоплює як просторові, так і часові характеристики, одночасно концентрує три рівні в'язків:

Внутрішньофірмові передбачають зв'язки між різними підрозділами та ресурсами підприємства. Міжгалузеві зв'язки передбачають взаємодію з іншими підприємствами та організаціями в рамках галузі.

Міжринкові зв'язки з підприємствами та організаціями, що діють на інших ринках.

Потенціал підприємства – це комплексна оцінка його поточних і майбутніх можливостей перетворювати ресурси на економічні блага. Цей процес відбувається за допомогою підприємницьких здібностей персоналу та спрямований на максимальне задоволення як корпоративних, так і суспільних інтересів.

Потенціал підприємства характеризується чотирма ключовими рисами:

1. Реальні можливості.

Підприємство має не лише ті можливості, які вже використовує, але й ті, які воно може реалізувати в майбутньому. Важливо враховувати як реалізовані, так і нереалізовані з різних причин можливості.

2. Наявність ресурсів і резервів.

Можливості підприємства значною мірою залежать від наявних ресурсів і резервів (економічних, соціальних), які ще не задіяні у виробництві. Це можуть бути матеріальні ресурси (сировина, обладнання), фінансові ресурси (кошти), трудові ресурси (кваліфіковані кадри), інформаційні ресурси (знання, дані) тощо.

3. Обсяг ресурсів.

Потенціал підприємства характеризується не лише наявністю ресурсів, але й їх обсягом. Чим більше ресурсів має підприємство, тим ширші його

можливості. Важливо також враховувати якість ресурсів, їхню відповідність потребам виробництва.

4. Підготовленість ресурсів до використання.

Не всі наявні ресурси підприємства можуть бути одразу задіяні у виробництві. Деякі з них потребують додаткової підготовки, оновлення, модернізації. Потенціал підприємства зростає, коли воно має не лише запаси ресурсів, але й можливості їхнього швидкого та ефективного використання. Важливо пам'ятати, що всі чотири риси потенціалу підприємства тісно пов'язані між собою.

Отже, потенціал підприємства – це багатогранне поняття, яке характеризує його можливості щодо досягнення поставлених цілей. Він ґрунтується на наявних ресурсах і резервах, підприємницьких здібностях персоналу та здатності трансформувати ці ресурси на економічні блага.

1.2. Структура виробничого потенціалу підприємства

В економічній науці існує багато різних підходів до визначення структури потенціалу підприємства. Більшість дослідників сходяться на думці, що основою потенціалу є ресурси, але їх кількість та складники можуть відрізнятися.

Деякі автори пропонують включати до складу потенціалу лише засоби праці (машини, обладнання, інструменти). Інші вважають, що крім засобів праці, до потенціалу слід також відносити робочу силу (кваліфіковані кадри). Треті додають до цього природні ресурси, які використовуються у виробництві (сировина, енергоносії). Четверті пропонують також враховувати предмети праці (матеріали, заготовки).

Різноманітність підходів до визначення структури потенціалу підприємства зумовлена складністю та багатогранністю цього поняття. Кожен з

них має свої плюси і мінуси, тому не можна однозначно визначити, який з них є найкращим.

Важливо, щоб структура потенціалу підприємства відповідала його цілям, завданням та специфіці діяльності. При її визначенні слід враховувати такі фактори (рис.1.3).

Рис.1.3. Фактори виробничого потенціалу
(згруповано автором за джерелом [5])

Галузева приналежність підприємства – це його віднесення до певної галузі економіки на основі спільних видів діяльності, продукції, що виробляється, або послуг, що надаються.

Технологічний рівень виробництва – це сукупність технічних, організаційних та управлінських рішень, які використовуються на підприємстві для виготовлення продукції або надання послуг.

Конкурентне середовище – це сукупність умов, в яких діють підприємства на певному ринку.

Масштаби діяльності підприємства – це кількісні показники, які характеризують обсяг його роботи.

Існують й значно ширші трактування структури потенціалу підприємства, які доповнюються описом систем збирання, обробки та використання інформації, досвіду ведення господарства, використовуваних енергоресурсів тощо.

Важливо зазначити, що навіть при збігові уявлень про структуру потенціалу, ресурсний підхід не дає вичерпної характеристики цього поняття.

Особливу наукову зацікавленість викликають дослідження багатоаспектного аналізу структури потенціалу, де поряд з ресурсним розглядаються й інші аспекти структури. Це дає більш повне уявлення про її елементний склад. До елементів потенціалу підприємства можна віднести все, що сприяє його функціонуванню та розвитку. Це поняття охоплює широкий спектр факторів, починаючи від матеріальних ресурсів та закінчуючи нематеріальними активами, такими як знання, досвід та кваліфікація персоналу.

Визначення найважливіших елементів потенціалу підприємства – це складне завдання, адже різні науковці мають різні думки з цього приводу.

Об'єктні складові потенціалу підприємства – це ті його елементи, які мають матеріально-речовинну або особисту форму. Вони використовуються в процесі діяльності підприємства та з часом споживаються, а потім відтворюються в тій чи іншій формі.

Інноваційний потенціал підприємства – це його здатність генерувати, сприймати та впроваджувати нові ідеї, які призводять до системного оновлення його технічної, організаційної та управлінської складових.

Виробничо-технічний потенціал підприємства – це його здатність залучати та використовувати ресурси для випуску максимально можливого обсягу продукції або надання послуг. Іншими словами, це сукупність ресурсів, які підприємство має в своєму розпорядженні та які воно може використовувати для виробничої діяльності.

До складу виробничо-технічного потенціалу входять:

- основні засоби: будівлі, споруди, машини, обладнання, транспортні засоби тощо;

- виробничі запаси: сировина, матеріали, паливо, комплектуючі вироби тощо;
- трудові ресурси: кваліфіковані робітники, інженери, управлінці тощо;
- інформаційні ресурси: дані про технології, ринки, конкурентів тощо;
- фінансові ресурси: кошти, необхідні для фінансування виробничої діяльності.

Однак, важливо зазначити, що виробничо-технічний потенціал не є єдиним фактором, який впливає на успіх підприємства.

Потенціал природних ресурсів підприємства – це його здатність використовувати природні багатства для ведення господарської діяльності.

Потенціал оборотних фондів підприємства – це частина його виробничого капіталу, яка представлена у вигляді предметів праці, що знаходяться у виробничому процесі. Потенціал нематеріальних активів підприємства – це його здатність використовувати права на інтелектуальну власність для досягнення своїх цілей.

Фінансовий потенціал підприємства – це сукупність його фінансових ресурсів, які воно може використовувати для ведення господарської діяльності.

В сучасних умовах, коли темпи науково-технічного прогресу прискорюються, інформація та її швидкість передачі (або отримання) стають однією з найважливіших конкурентних переваг на ринку.

Саме тому все більше дослідників визнають інформаційний потенціал як важливу складову виробничого потенціалу будь-якої виробничо-господарської системи.

Інформаційний потенціал – це сукупність відомостей, виражених у показниках та інших інформаційних елементах. Ці відомості збираються та обробляються за допомогою сучасних технічних засобів з використанням визначених методик та розроблених алгоритмів. Мета інформаційного потенціалу – повністю задовольняти всі потреби як керуючої, так і керованої систем.

В умовах автоматизованої системи збору та обробки економічної інформації, обґрунтовані норми і нормативи стають основою для наукового прогнозування та планування. Сучасні засоби обчислювальної, периферійної та організаційної техніки дають підприємствам можливість значно покращити якість та ефективність управління інформаційним потенціалом.

«Існує два основних типи відтворення потенціалу підприємства:

1. Просте відтворення спрямоване на відновлення спожитих у процесі виробництва факторів. Здійснюється в незмінних обсягах та забезпечує безперервність функціонування підприємства.

2. Розширене відтворення передбачає кількісний та якісний розвиток виробничих факторів та інших складових потенціалу, а також забезпечує вищу результативність діяльності підприємства» [10].

Екстенсивний тип розвитку дає можливість швидко збільшити обсяги виробництва, але може призвести до зростання витрат ресурсів та зниження якості продукції.

Інтенсивний тип розвитку дозволяє економити ресурси та підвищувати якість продукції, але потребує значних інвестицій.

Екстенсивно-інтенсивний тип розвитку є найбільш збалансованим та дає можливість отримати максимальний ефект від використання ресурсів.

Підприємства повинні обирати тип розвитку потенціалу з урахуванням своїх ресурсів, цілей та стратегії розвитку. Суб'єктні складові потенціалу підприємства – це ті його компоненти, які не витрачаються в процесі виробництва, але відіграють ключову роль у його ефективності.

Суб'єктні складові потенціалу підприємства відрізняються від об'єктних тим, що вони не витрачаються в процесі виробництва. Натомість, вони слугують передумовою, загально-економічним, загально-господарським та соціальним фактором раціонального використання об'єктних складових.

Це робить суб'єктні складові потенціалу надзвичайно важливими для розвитку основних факторів виробництва та ефективності функціонування економічних систем. Зокрема, їх роль стає ще більш вирішальною в міру

зростання складності цих систем та їх «оточення». Навіть підприємства з подібним за розміром потенціалом можуть мати суттєво різні результати діяльності. В таких умовах (за відсутності зовнішніх «перешкод») цю різницю можна пояснити лише різним рівнем точності цільової орієнтації системи.

1.3. Організаційно-економічні засади формування та використання виробничого потенціалу підприємства

В умовах становлення ринкової економіки особливо важливими стають питання планування та оптимізації можливостей підприємств як у довгостроковій, так і в поточній перспективі. Досвід зарубіжних країн підтверджує потребу у створенні гнучких виробничо-організаційних систем, здатних швидко реагувати на зміни в зовнішньому середовищі. Це потребує переосмислення концептуальних підходів до створення та розвитку вітчизняних підприємств, зосереджуючись на процесах цілеспрямованого формування їхнього потенціалу.

На жаль, процесам формування потенціалу підприємств досі не приділяється належної уваги. Це призводить до серйозних проблем, особливо в умовах кризи, коли національна економіка та окремі підприємства страждають від невикористання виробничих потужностей, накопичення надлишкових запасів, скорочення чисельності працівників, зниження кваліфікації та продуктивності праці тощо. Втрата потенціалу стає неминучою.

Варто зазначити, що значна частина потенціалу сучасних виробничо-комерційних структур ґрунтується на ресурсах, накопичених ще за радянських часів (основні фонди, земельні ділянки, технології). Проте хаотичність розвитку та не контрольованість кризових тенденцій на макрорівні призвели до руйнації цієї структури. Пропорції між ключовими елементами соціально-економічних систем сучасних підприємств порушені.

Ця багаторівнева деформація пропорцій та зав'язків між різними підсистемами підприємств (виробничими, соціальними, комерційними тощо) призвела до лавиноподібного наростання дезорганізації та ініціювала новий виток системної кризи.

Як свідчить закон цілісної системи, взаємодія всіх ресурсів, що складають систему, дає їй нові якості, яких немає у кожного ресурсу окремо.

Важливо пам'ятати також про один з найважливіших загальних законів організації – закон синергії. Він стверджує, що для будь-якої системи (підприємства, організації, фірми) існує такий набір елементів, при якому її потенціал буде:

Враховуючи ефект синергії, оптимізацію структури виробничого потенціалу підприємства рекомендується здійснювати поетапно (рис.1.4).

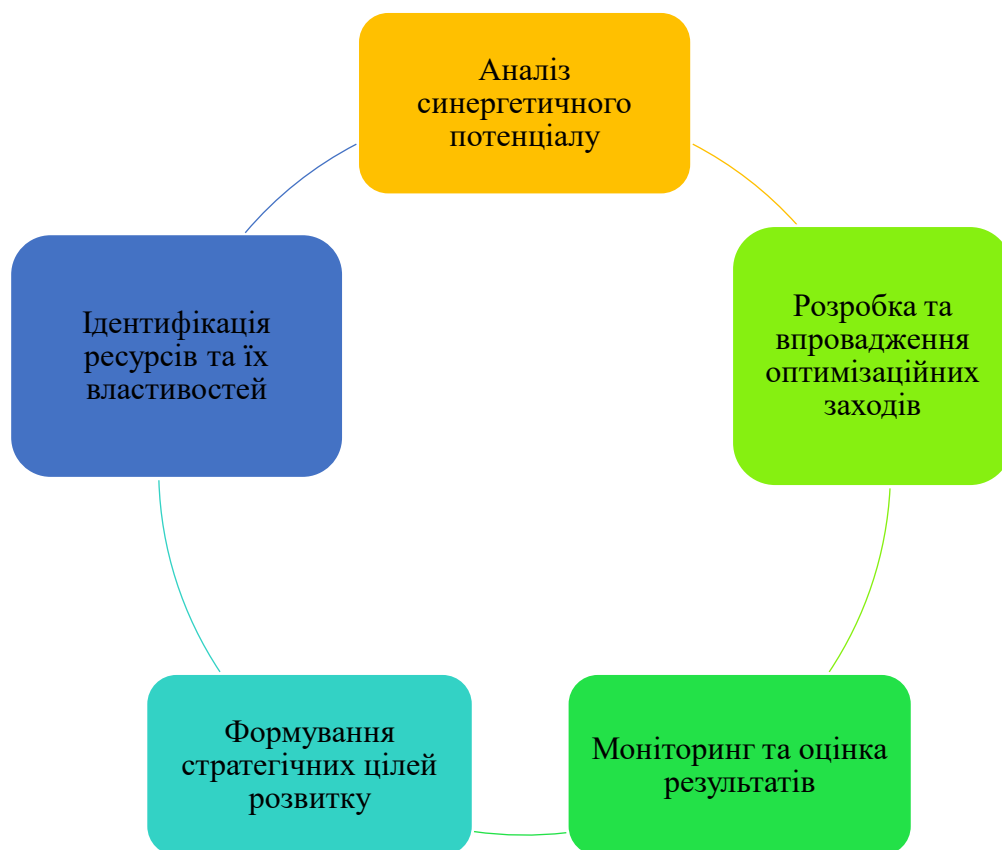

Рис.1.4. Етапи оптимізаційної структури виробничого потенціалу
(згруповано автором за джерелом [25])

Аналіз праць вітчизняних та зарубіжних науковців з питань формування виробничого потенціалу підприємств свідчить про явну нестачу системних досліджень. Більшість авторів, як правило, зосереджуються на одному аспекті цього складного та багатогранного явища, досліджуючи лише виробничо-технічний, маркетинговий або трудовий потенціал.

Елементами потенціалу підприємства, у найзагальнішому сенсі, можна вважати всі економічні ресурси, які залучені або можуть бути залучені до його господарської діяльності, а також можливості їх цільового використання.

Деякі зарубіжні автори намагаються виділити з цієї системи один найважливіший елемент. Їх вибір ґрунтується на системі цільових орієнтирів, побудованій за ієрархічним принципом. Це, по суті, реалізація цільового підходу до оцінки ефективності роботи підприємства.

Основна складність аналізу формування виробничого потенціалу підприємств полягає в необхідності досліджувати всі його складові у взаємозв'язку та динаміці. Це означає, що закономірності формування та розвитку цього потенціалу неможливо виявити, просто проаналізувавши його компоненти та зв'язки між ними.

Іншими словами, виробничий потенціал - це не просто сукупність окремих елементів, а цілісна система, яка має свої унікальні властивості. Ці властивості проявляються лише в процесі взаємодії та динамічного розвитку всіх компонентів системи.

Тому для розуміння того, як формується та розвивається виробничий потенціал, недостатньо просто вивчити його складові. Необхідно досліджувати їх взаємодію, динаміку змін та вплив на загальну систему.

Нестабільність суспільного розвитку та глибокі трансформації економічної системи України призвели до перебудови всього господарського механізму підприємств. Це виражається у зміні співвідношення між елементами, формуванні нових та руйнуванні старих виробничих зав'язків, а також переоцінці традиційних орієнтирів розвитку.

Сьогодні в публіцистиці та наукових роботах домінують два підходи до оцінки сучасного етапу суспільного розвитку: індустріальний та соціальний. Прихильники першого вважають ключовим фактором розвитку техніко-технологічну базу виробництва, а прихильники другого - соціально-трудоий фактор. Наше дослідження може ґрунтуватися на будь-якій з цих двох концепцій.

Впровадження новітніх теоретичних концепцій у практику призвело до деформації структури потенціалу підприємств. Більшість підприємств, усвідомлюючи цінність власного персоналу, прагнуть за будь-яку ціну зберегти кваліфікованих працівників. Цьому сприяє поширення практики укладення «довічних» трудових угод, що особливо характерно для японських підприємств. Важливо зазначити, що трудовий потенціал підприємств має здатність до самостійного зростання, навіть за відсутності фінансової підтримки.

Ще однією важливою особливістю потенціалу сучасних підприємств є його інформатизація, яка тісно пов'язана із соціально-трудою складовою. Цей зв'язок реалізується через процеси накопичення та обробки комерційної інформації персоналом підприємства в ході ведення бізнесу.

Таким чином, цінність персоналу підприємства визначається інформаційними потоками, які він генерує в процесі господарської діяльності. Якість цих потоків безпосередньо впливає на адаптивність, цілеспрямованість та, отже, результативність роботи підприємства. Інформація об'єднує всі елементи підприємницької діяльності в єдину результативну систему. Вона регулює функціонування виробничої підсистеми, сприяє зростанню продуктивності праці персоналу, ефективності використання основних та оборотних фондів, якісно розвиваючи всю економічну систему.

Зростання темпів науково-технічного прогресу призводить до збільшення частки основних фондів у структурі потенціалу сучасних підприємств. На вітчизняних же підприємствах цю тенденцію обумовлює скорочення всіх інших елементів.

Аналізуючи досвід роботи сучасних підприємств, можна чітко визначити найсуттєвіші недоліки визначення потенціалу основних фондів через виробничу потужність підприємства.

«Подальші дослідження потенціалу сучасних підприємств будуть зосереджені на двох ключових аспектах:

- ресурсний аспект передбачає дослідження структури та динаміки розвитку ресурсів підприємства, таких як персонал, фінанси, матеріально-технічна база, інформаційні ресурси тощо.

- галузевий аспект ґрунтується на дослідженні особливостей формування потенціалу підприємств у різних галузях промисловості, з урахуванням специфіки їхньої діяльності, технологічних особливостей, конкурентного середовища тощо» [24].

Дослідження ресурсного та галузевого аспектів потенціалу сучасних підприємств буде здійснюватися в діалектичній єдності. Це дозволить отримати нове розуміння структури та динаміки розвитку ресурсів підприємств у різних галузях промисловості. Також визначити фактори, які впливають на формування потенціалу підприємств у різних галузях. При цьому розробити нові методи оцінки та управління потенціалом підприємств, та обґрунтувати нові підходи до формування галузевої політики.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРАТ «ЛУЦЬКСАНТЕХМОНТАЖ №536»

2.1. Характеристика й тенденції основних показників діяльності підприємства

ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» - це акціонерне товариство, засноване у 1965 році. Компанія має багаторічний досвід роботи в будівельній галузі та є одним із лідерів на Волині.

ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» виконувала роботи на багатьох відомих об'єктах, таких як:

- Луцький міжнародний аеропорт;
- Волинська обласна лікарня;
- новобудови житлових комплексів;

Компанія має кваліфікованих фахівців та сучасне обладнання. ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» пропонує широкий спектр послуг, які включають:

- будівництво будівель та споруд
- монтаж сантехнічного обладнання
- пусконаладжувальні роботи
- ремонт та обслуговування інженерних систем

Основний вид діяльності ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536»: Будівельні, монтажні, спеціалізовані та високотехнологічні роботи.

Підприємство зосереджене на: державних об'єктах, промислових підприємствах, житлових комплексах.

Юридична інформація про підприємство:

ЄДРПОУ: 30248307.

Юридична адреса: Україна, 43000, Волинська обл., м. Луцьк, вул. Кліма Савура, 29.

Керівник: Чорнуха Ігор Вікторович.

Веб-сайт: <https://www.lstm.com.ua>

Контактна інформація:

Телефон: +380 33 222 22 22.

E-mail:

Загалом, ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» - це надійна та досвідчена компанія, яка пропонує широкий спектр будівельних послуг високої якості.

ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» неодноразово нагороджувалася за свою роботу, зокрема: Дипломом лауреата конкурсу «100 кращих будівельних компаній України», Почесною грамотою Державного комітету з будівництва та архітектури України, Відзнакою «За високу професійну майстерність».

Щодо соціальної відповідальності, то ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» активно бере участь у житті громади та підтримує ряд соціальних проектів, таких як:

- будівництво дитячих майданчиків;
- допомога малозабезпеченим сім'ям;
- ремонт шкіл та дитячих садків.

Плани на майбутнє ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» пов'язуються з продовженням розвитку та розширювати своєї діяльності.

Компанія прагне стати одним із лідерів будівельної галузі в Україні. Наразі ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» планує інвестувати в нові технології та обладнання. Компанія також планує відкрити нові філії в інших регіонах України.

Отже, ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» - це динамічно розвиваюча компанія з великим потенціалом. Компанія пропонує своїм клієнтам високоякісні послуги за доступними цінами, адже вона надійний партнер, який завжди прагне досягти найкращих результатів.

Надалі вивчимо динаміку зміни основних фінансово-економічних показників діяльності ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» за 2021-2023 роки (табл. 2.1).

Таблиця 2.1. Основні фінансово-економічні показники діяльності ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» за 2021-2023 роки

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення					
						2022 до 2021		2023 до 2022		2023 до 2021	
						абсол.	віднош.	абсол.	віднош.	абсол.	віднош.
Вартість майна (валюта балансу), тис. грн.	489 696	353 350	454 980	397 495	453 560	-57 485	-12,6	56 065	14,1	-1 420	-0,3
Власний капітал, тис грн.	154 015	159 747	156 189	158 125	185 314	1 936	1,2	27 189	17,2	29 125	18,6
Чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг, тис. грн.	493 452	501 703	292 968	240 923	430 759	-52 045	-17,8	189 836	78,8	137 791	47,0
Обсяг продукції, робіт, послуг у діючих цінах (без ПДВ, акцизу), тис.грн.	508 256	511 737	322 265	255 378	443 682	-66 886	-20,8	188 303	73,7	121 417	37,7
Операційні витрати, тис грн	532 147	337 912	403 706	237 086	391 006	-166620	-41,3	153920	64,9	-12 700	-3,1
Операційні витрати на 1 грн виробленої продукції, грн	1,05	0,66	1,25	0,93	0,88	-0,32	-25,9	-0,05	-5,1	0	-29,7
Валовий прибуток, тис грн	62 296	42 158	37 021	22 171	68 173	-14 850	-40,1	46 002	207,5	31 152	84,1
Чистий прибуток, тис. грн.	29 467	13 857	5 875	1 936	35 314	-3 939	-67,0	33 378	1724,1	29 439	501,1
Рентабельність продажу, %	6,0	2,8	2,0	0,8	8,2	-1,2	-59,9	7,4	920,2	6,2	308,8
Рентабельність активів, %	6,0	3,9	1,3	0,5	7,8	-0,8	-62,3	7,3	1498,6	6,5	503,0
Рентабельність власного капіталу, %	19,1	8,7	3,8	1,2	19,1	-2,5	-67,5	17,8	1456,4	15,3	406,6
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	72 187	43 979	34 989	13 353	24 420	-21636	-61,8	11067	82,9	-10 569	-30,2
Кредиторська заборгованість, тис. грн.	335 681	193 603	258 937	212 057	228 830	-46880	-18,1	16773	7,9	-30 107	-11,6
Середньооблікова чисельність штатних працівників, чол.	509	460	442	373	374	-69	-15,6	1	0,3	-68	-15,4
Продуктивність праці, тис.грн./чол.	999	1112	729	685	1186	-44	-6,1	501,65	73,3	457	62,7
Фонд оплати праці штатних працівників, тис.грн.	79 947	69 067	80 720	38 694	73 974	-42025,7	-52,1	35279,9	91,2	-6 746	-8,4
Середньомісячна заробітна плата одного працюючого, грн	13 089	12 512	15 219	8 645	16 483	-6573,9	-43,2	7837,8	90,7	1 264	8,3

Примітка. Побудовано автором за даними підприємства.

Загалом 2022 рік був складним для ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536». Спостерігалось значне зниження таких показників, як вартість майна (валюта балансу), чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг, обсяг продукції, робіт, послуг, операційні витрати, валовий прибуток, чистий прибуток, рентабельність продажу, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу.

Зокрема 2023 рік ознаменувався відновленням та значною динамікою зростання більшості показників.

Щодо вартості майна (валюти балансу) у 2022 році, то відбулося її зниження на 12,6%, що пояснюється, ймовірно, зменшенням обсягів будівництва та інвестицій в основні засоби. У 2023 році відбулося зростання на 14,1% може бути пов'язане з придбанням нового обладнання або активів.

Власний капітал у 2022 році характеризувався незначним зростанням на 1,2%, що може бути пов'язане з накопиченням нерозподіленого прибутку. У 2023 році зростання на 17,2% може бути пов'язане з додатковою емісією акцій або злиттям з іншими компаніями.

Чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг у 2022 році знизився на 17,8%, що може бути пов'язане зі зменшенням попиту на будівельні послуги або з втратою ключових клієнтів. У 2023 році відбулося зростання на 78,8%, що свідчить про значне відновлення попиту на послуги компанії та про успішне виконання нових проектів.

Обсяг продукції, робіт, послуг у 2022 році характеризувався зниженням на 20,8%, що може бути пов'язане з вищезазначеними причинами. А у 2023 році відбулося зростання на 73,7% свідчить про значне збільшення обсягів будівництва та надання послуг.

Операційні витрати у 2022 році демонстрували зниження на 41,3%, що пов'язане зі зменшенням обсягів діяльності, оптимізацією витрат або зменшенням заробітної плати. У 2023 році зростання на 64,9% було пов'язане зі збільшенням обсягів діяльності, зростанням цін на матеріали та послуги, або з іншими факторами.

Валовий прибуток у 2022 році знизився на 40,1%, що пояснюється значним зменшенням чистого доходу при незначному зменшенні операційних витрат. У 2023 році відбулося його зростання на 207,5%, що свідчить про значне збільшення рентабельності діяльності компанії.

Чистий прибуток компанії у 2022 році знизився на 67,0%, що пояснюється значним зменшенням валового прибутку та збільшенням податкових платежів. У 2023 році відбулося його зростання на 1724,1%, що свідчить про значне покращення фінансових результатів компанії.

Рентабельність продажу у 2022 році знизилася на 59,9%, що пояснюється значним зменшенням чистого доходу. Тоді як у 2023 році відбулося зростання на 920,2% свідчить про значне покращення рентабельності продажів.

Рентабельність активів у 2022 році знизилася на 62,3%, що пояснюється значним зменшенням чистого прибутку та збільшенням вартості майна. У 2023 році відбулося її зростання на 1498,6%, що свідчить про значне покращення ефективності використання активів компанії.

Рентабельність власного капіталу у 2022 році знизилася на 67,5%, що пояснюється значним зменшенням чистого прибутку. У 2023 році відбулося зростання цього показника на 1456,4%, що свідчить про значне покращення фінансової стійкості та ефективності використання власних коштів компанії.

Дебіторська заборгованість за 2022 рік знизилася на 61,8%, що було пов'язане з покращенням роботи з дебіторами або з продажем дебіторської заборгованості. У 2023 році відбулося зростання на 82,9%, що може бути пов'язане з новим кредитуванням клієнтів або з придбанням дебіторської заборгованості.

Кредиторська заборгованість у 2022 році знизилася на 18,1%, що може бути пов'язане з погашенням кредитів або з покращенням роботи з кредиторами. У 2023 році відбулося її зростання на 7,7%, що пов'язане з новими кредитами, отриманими для фінансування діяльності.

Загалом можна виділити певні додаткові фактори, які могли вплинути на зміну показників: зміна економічної ситуації в Україні в період війни, зміна цін

на матеріали та послуги, зміна курсу валют, зміна конкурентного середовища та засад державної економічної політики.

2.2. Аналіз часткових показників використання виробничих ресурсів підприємства

На початковому етапі аналізу вивчимо зміну часткових показників використання виробничих ресурсів – трудових ресурсів, основного і оборотного капіталу, включаючи основні фонди, фінансових ресурсів тощо.

Вивчимо зміну виробничих ресурсів за елементами активів підприємства за 2019-2023 рр. (рис. 2.1).

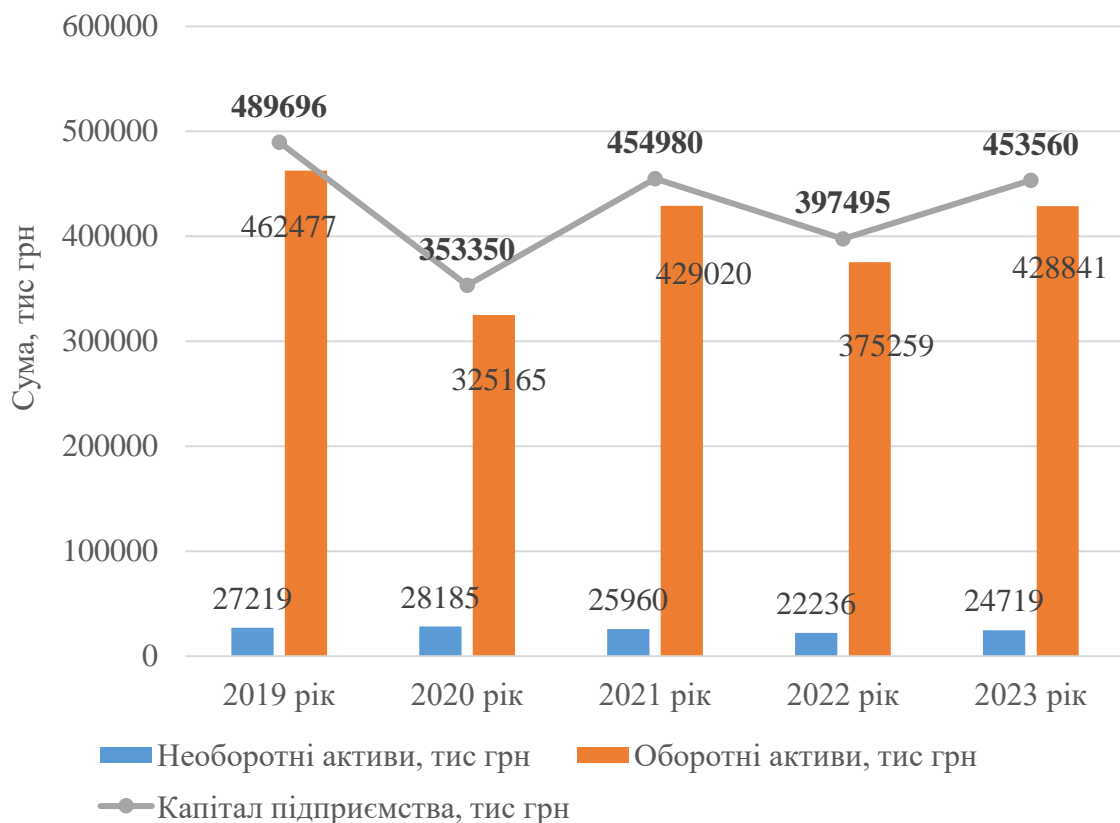

Рис. 2.1. Зміни виробничих ресурсів за елементами активів підприємства за 2019-2023 рр. (побудовано автором за даними підприємства)

Зміна показників виробничих ресурсів за елементами активів підприємства за період з 2019 по 2023 рік характеризується наступним. Необоротні активи підприємства в цілому мали тенденцію до зниження. Це може бути пов'язано з продажем основних засобів, інвестуванням у поточні активи або знеціненням основних засобів. Оборотні активи підприємства в цілому мали тенденцію до зростання. Це може бути пов'язано зі збільшенням запасів, дебіторської заборгованості або грошових коштів. Капітал підприємства в цілому мав тенденцію до зростання. Це може бути пов'язано з прибутком підприємства, збільшенням капіталу або зменшенням зобов'язань.

На основі даних цього рисунку можна зробити висновок, що показники діяльності підприємства за період з 2019 по 2023 рік змінювалися неоднозначно. Необхідно провести більш детальний аналіз для того, щоб визначити причини цих змін.

Надалі проведено аналізу структури виробничих ресурсів за показником операційних витрат підприємства за елементами за 2019-2023 рр. (рис. 2.2).

Згідно з даними рисунку бачимо, що структура виробничих ресурсів за показником операційних витрат підприємства за елементами за період з 2019 по 2023 рік змінювалася наступним чином.

Матеріальні затрати в цілому мали тенденцію до зниження. Їх частка у загальних витратах зменшилася з 63,9% у 2019 році до 66,8% у 2023 році. Це може бути пов'язано з впровадженням заходів з економії ресурсів, зниженням цін на матеріали або зміною структури виробництва.

Витрати на оплату праці в цілому мали тенденцію до зниження. Їх частка у загальних витратах зменшилася з 20,6% у 2019 році до 20,9% у 2023 році. Це може бути пов'язано зі скороченням штату, автоматизацією виробництва або зниженням рівня заробітної плати. Відрахування на соціальні заходи в цілому мали тенденцію до стабільності. Їх частка у загальних витратах коливалася від 3,2% до 4,3% за період з 2019 по 2023 рік.

Амортизація в цілому мала тенденцію до зниження. Її частка у загальних витратах зменшилася з 1,0% у 2019 році до 0,5% у 2023 році. Це може бути

пов'язано з тим, що основні засоби підприємства старіють і їх вартість зменшується.

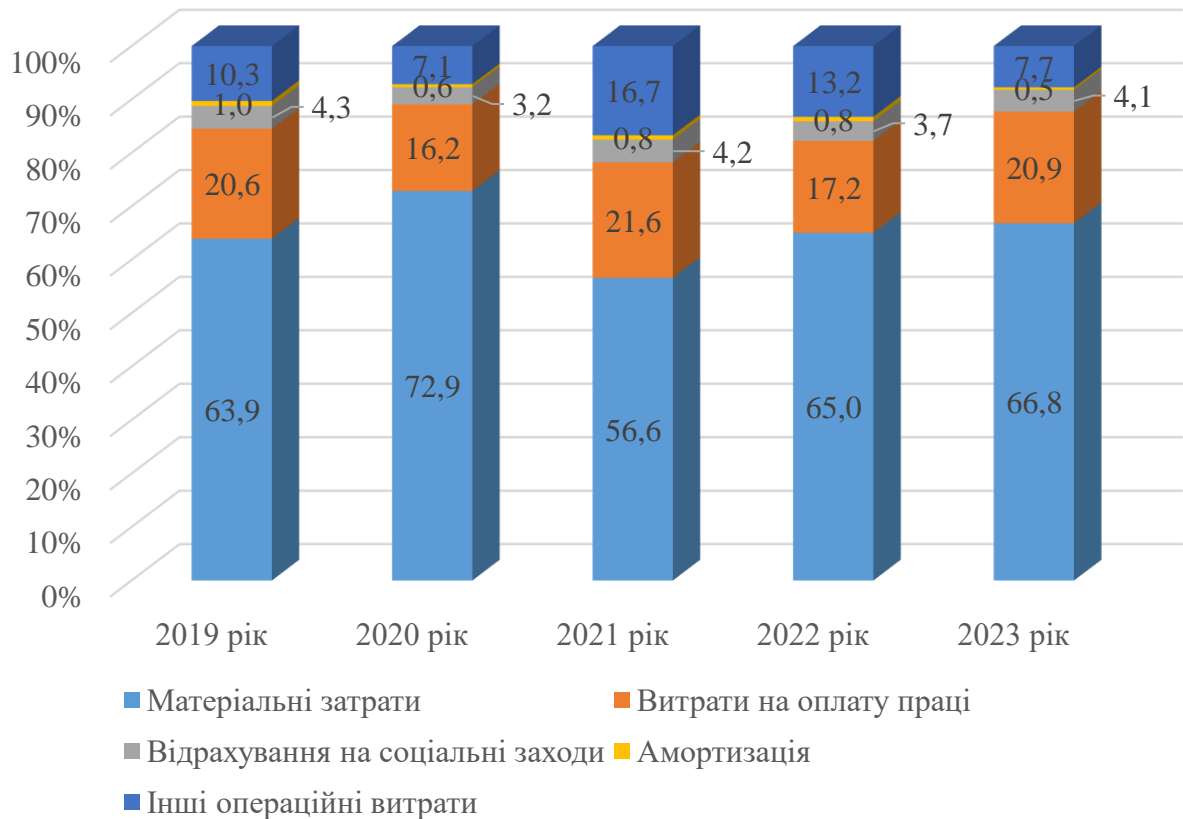

Рис. 2.2. Зміна структури виробничих ресурсів за показником операційних витрат підприємства за елементами за 2019-2023 рр. (побудовано автором за даними підприємства)

Інші операційні витрати в цілому мали тенденцію до зростання. Їх частка у загальних витратах збільшилася з 10,3% у 2019 році до 7,7% у 2023 році. Це може бути пов'язано зі зростанням витрат на рекламу, маркетинг, дослідження та розробки або інші операційні витрати.

Надалі проведено аналіз зміни показників технічного стану основних засобів ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» за 2021-2023 рр. (рис. 2.3).

З рисунку видно, що первісна вартість основних засобів протягом 2021-2023 років зростала. Це може бути пов'язано з придбанням нових основних засобів або модернізацією існуючих. Також бачимо, сума зносу основних

засобів протягом 2021-2023 років зростала. Це закономірно, адже основні засоби з часом зношуються й втрачають свою вартість.

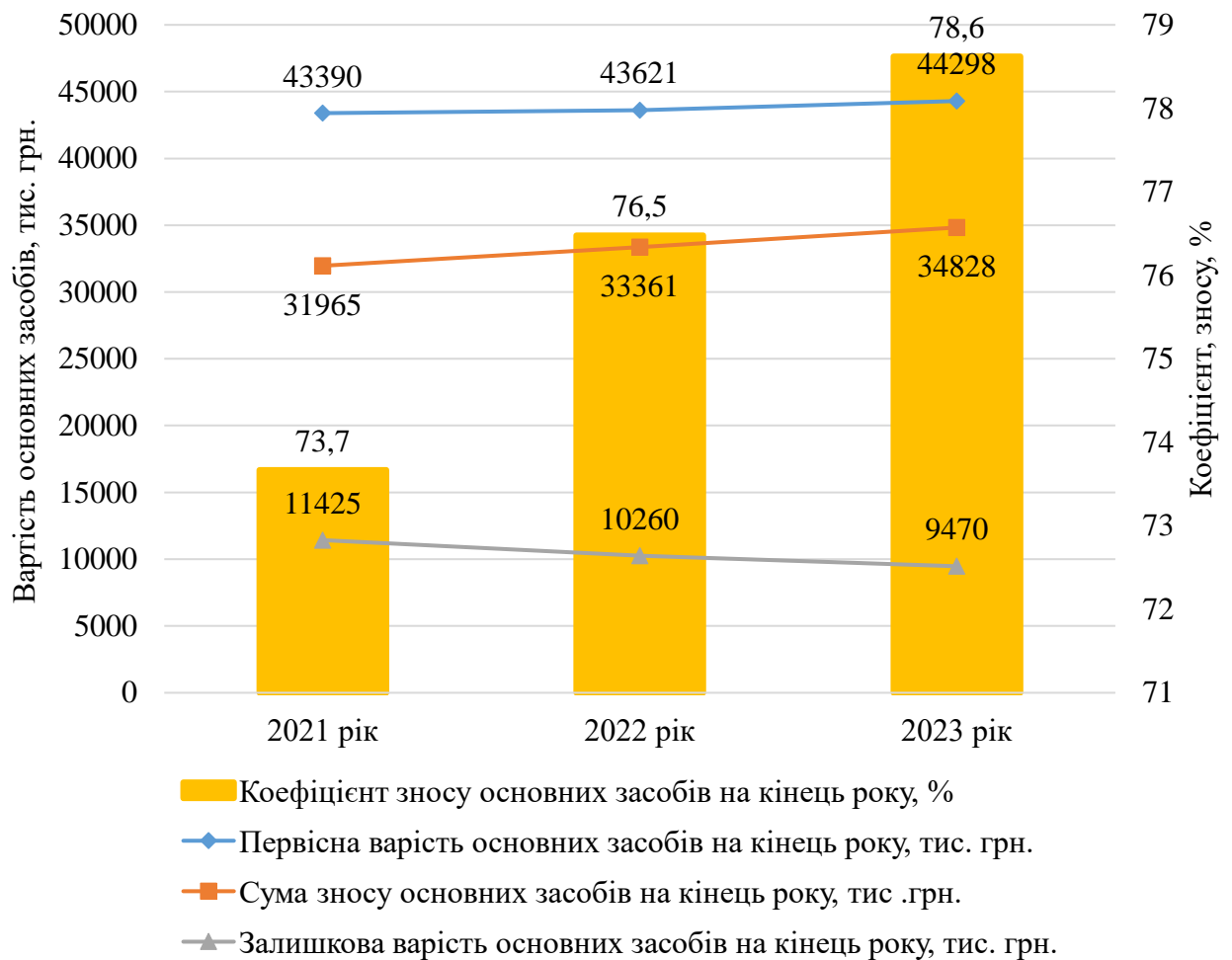

Рис. 2.3. Тенденції зміни технічного стану основних засобів ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» за 2021-2023 рр. (побудовано автором за даними підприємства)

Також бачимо, що залишкова вартість основних засобів протягом 2021-2023 років зменшувалася. Це закономірно, адже основні засоби з часом зношуються й втрачають свою вартість. Коефіцієнт зносу основних засобів протягом 2021-2023 років зростає. Це свідчить про те, що основні засоби з часом зношуються й втрачають свою вартість. Отже, бачимо, що первісна вартість основних засобів протягом 2021-2023 років зростала. Сума зносу основних засобів протягом 2021-2023 років також зростала, а залишкова вартість основних засобів за цей період зменшувалася. А коефіцієнт зносу

основних засобів протягом 2021-2023 років зростав. Тому підприємству важливо провести інвентаризацію основних засобів для визначення їх фактичного стану, а також розробити план оновлення основних засобів.

Надалі вивчено динаміку нематеріальних ресурсів підприємства за 2019-2023 рр. (рис. 2.4).

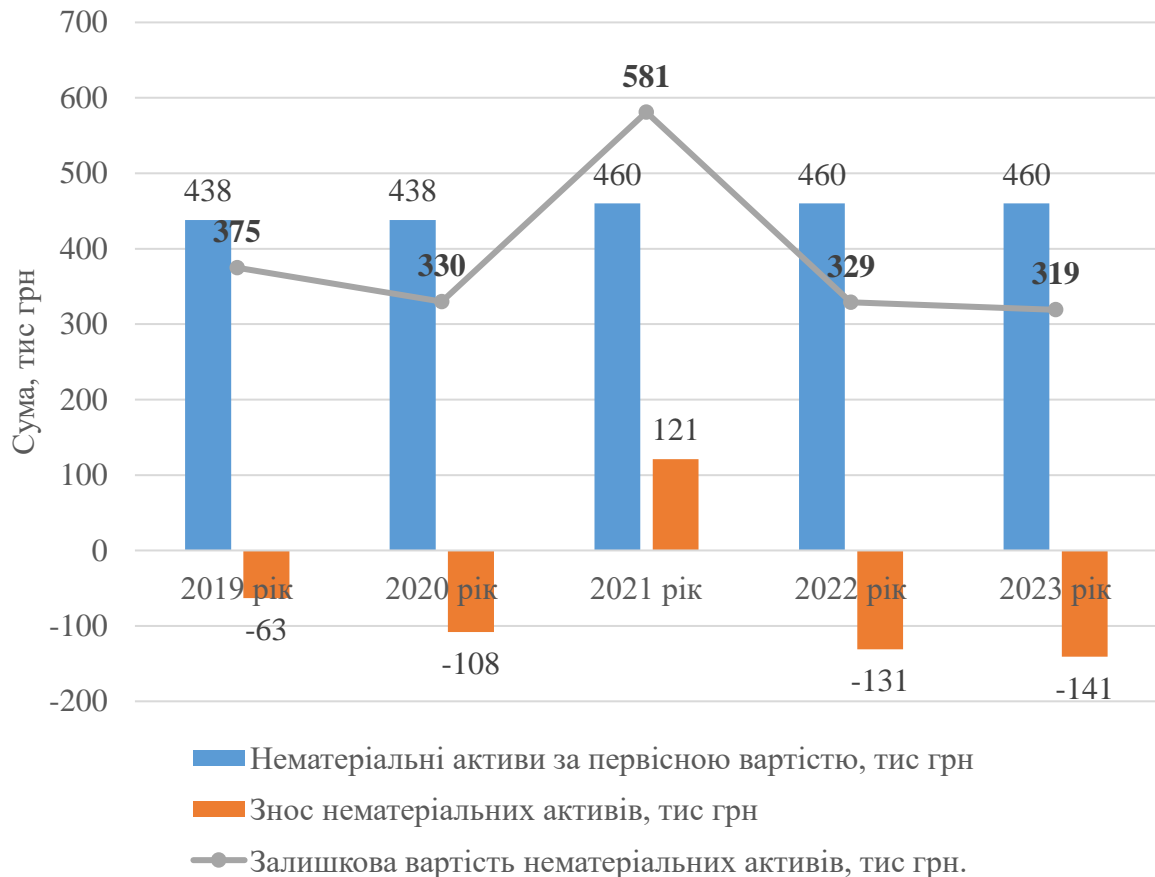

Рис. 2.4. Динаміка нематеріальних ресурсів підприємства за 2019-2023 рр.
(побудовано автором за даними підприємства)

Як видно з рисунку, первісна вартість нематеріальних активів підприємства суттєво не змінювалась протягом 2019-2023 рр. Це може бути пов'язано з тим, що підприємство не закуповувало нові нематеріальні активи протягом цього періоду або не проводило їх переоцінку. Знос нематеріальних активів підприємства збільшувався протягом 2019-2023 рр., за винятком 2021 року. Це було пов'язано з тим, що підприємство використовувало нематеріальні активи протягом цього періоду, що призвело до їх зношення. Залишкова вартість нематеріальних активів підприємства змінювалась протягом 2019-

2023рр. Її зростання у 2021 році було пов'язано з переоцінкою нематеріальних активів, а її зниження у 2022-2023 рр. – зі збільшенням зносу.

Отже, динаміка нематеріальних ресурсів підприємства за 2019-2023 рр. свідчить про те, що первісна вартість нематеріальних активів практично не змінювалась протягом цього періоду. Знос нематеріальних активів збільшувався протягом 2019-2023 рр., за винятком 2021 року. Залишкова вартість нематеріальних активів змінювалась протягом 2019-2023 рр. Її зростання у 2021 році пов'язано з переоцінкою нематеріальних активів, а її зниження у 2022-2023 рр. – зі збільшенням зносу.

Тому надалі підприємству необхідно продовжувати аналізувати динаміку нематеріальних ресурсів, щоб виявляти фактори, які впливають на їх зміну, а також вживати заходів для оптимізації зносу нематеріальних активів.

Після цього важливо детальніше вивчити динаміку фонду оплати праці підприємства за кварталами 2021-2023 рр. (рис. 2.5).

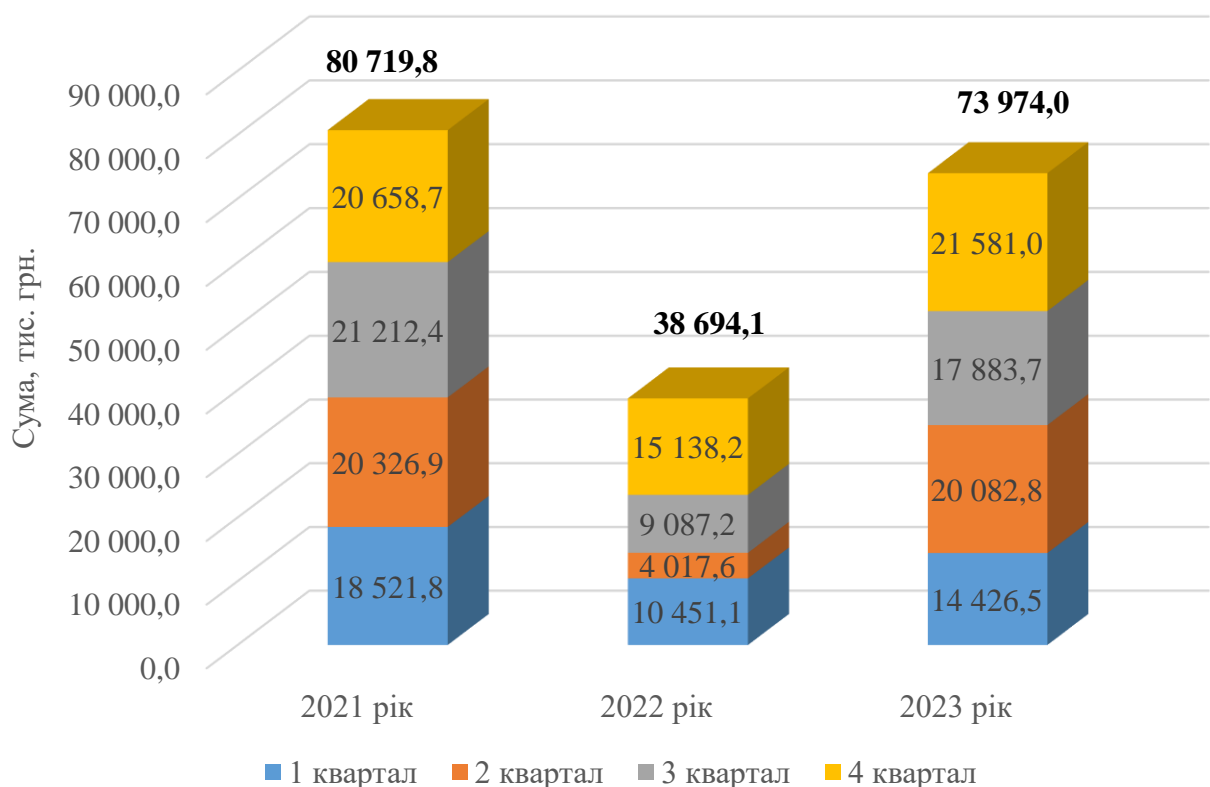

Рис. 2.5. Динаміка фонду оплати праці підприємства за кварталами 2021-2023 рр. (побудовано автором за даними підприємства)

Загалом, фонд оплати праці підприємства протягом 2021-2023 рр. змінювався наступним чином. У 2021 році фонд оплати праці був стабільним протягом перших трьох кварталів, а в 4 кварталі зріс на 21%. У 2022 році фонд оплати праці був стабільним протягом перших двох кварталів, а в 3 кварталі знизився на 15%, а в 4 кварталі зріс на 8%. У 2023 році фонд оплати праці був стабільним протягом перших трьох кварталів, а в 4 кварталі зріс на 12,5%.

Можна виділити і сезонні коливання, адже як видно з графіка, найвищий рівень фонду оплати праці спостерігається в 4 кварталі кожного року, а найнижчий – в 3 кварталі. Це може бути пов'язано з тим, що в 4 кварталі зазвичай виплачуються річні премії та бонуси, а в 3 кварталі – це період відпусток. На динаміку фонду оплати праці підприємства могли вплинути такі фактори: зміна обсягу виробництва продукції, робіт, послуг, зміна чисельності працівників, зміна рівня заробітної плати, виплата премій та бонусів.

2.3. Оцінка ефективності використання виробничих ресурсів підприємства

На початковому етапі вивчено динаміку показника фондівіддачі основних засобів підприємства (рис. 2.6).

Як видно з рисунку, показник фондівіддачі основних засобів підприємства значно знизився в 2022 році порівняно з 2021 роком. Це було пов'язано з різними факторами, такими як зниження обсягу продукції, робіт, послуг, що призвело до недовантаження основних засобів, зростання вартості основних засобів, що призвело до збільшення їх питомої ваги у структурі активів підприємства, зміни структури основних засобів, що призвело до зменшення їх ефективності. У 2023 році показник фондівіддачі основних засобів підприємства значно зріс порівняно з 2022 роком.

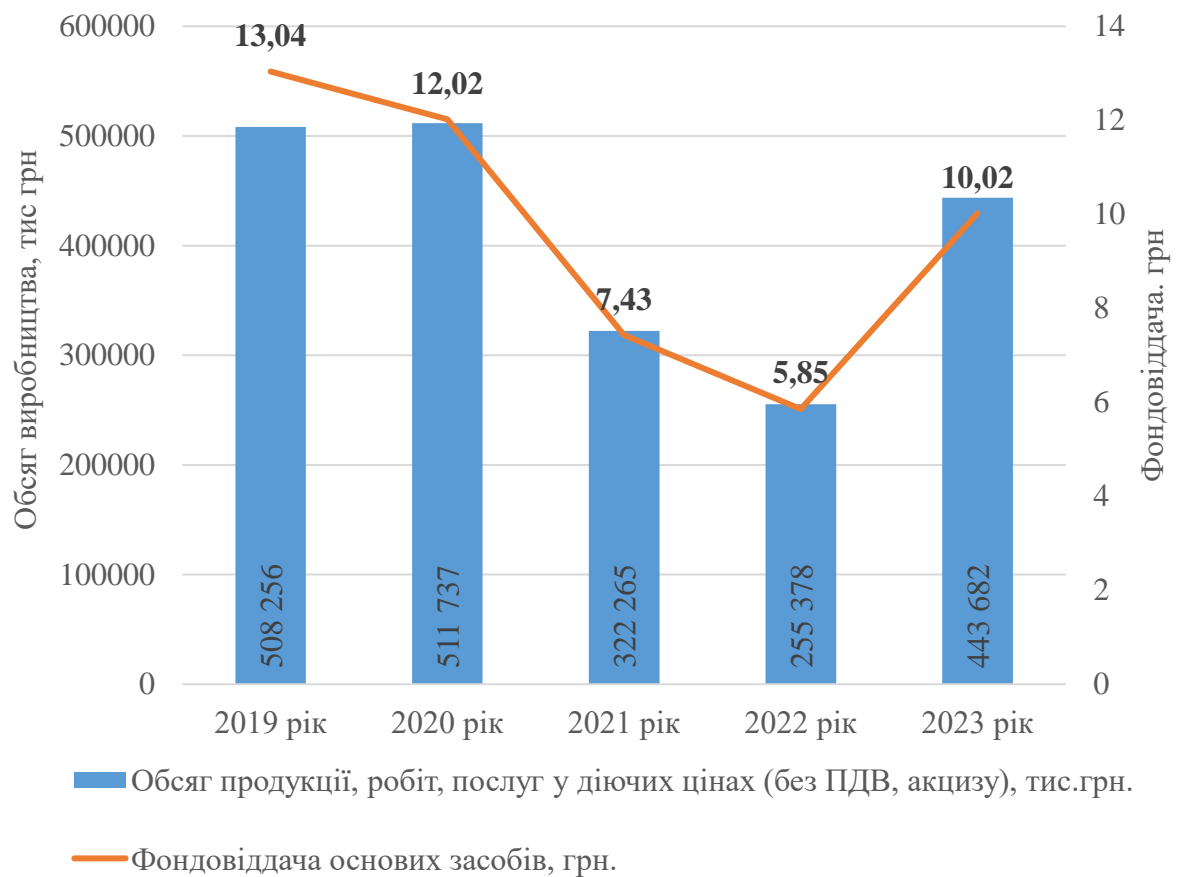

Рис. 2.6. Динаміка показника фондовіддачі основних засобів підприємства за 2021-2023 рр. (побудовано автором за даними підприємства)

Це бути пов'язано зі зростанням обсягу продукції, робіт, послуг, що призвело до кращого завантаження основних засобів, зниження вартості основних засобів, що призвело до зменшення їх питомої ваги у структурі активів підприємства, зміною структури основних засобів, що призвело до їх більшої ефективності.

Загалом, динаміка показника фондовіддачі основних засобів підприємства за 2021-2023 рр. свідчить про те, що ефективність використання основних засобів підприємства змінювалась протягом цього періоду. У 2022 році спостерігалось зниження ефективності, яке було пов'язано з низкою факторів. У 2023 році ефективність використання основних засобів значно зросла, що було пов'язано з кращим завантаженням основних засобів, їх здешевленням та зміною їх структури.

Надалі підприємству необхідно продовжувати аналізувати динаміку показника фондоддачі основних засобів, щоб виявляти фактори, які впливають на його зміну, а також вживати заходів для підвищення ефективності використання основних засобів, таких як: збільшення обсягу продукції, робіт, послуг, зниження вартості основних засобів, зміна структури основних засобів.

Надалі проведено аналіз зміни показника фондорентабельності підприємства за 2019-2023 рр. (рис. 2.7).

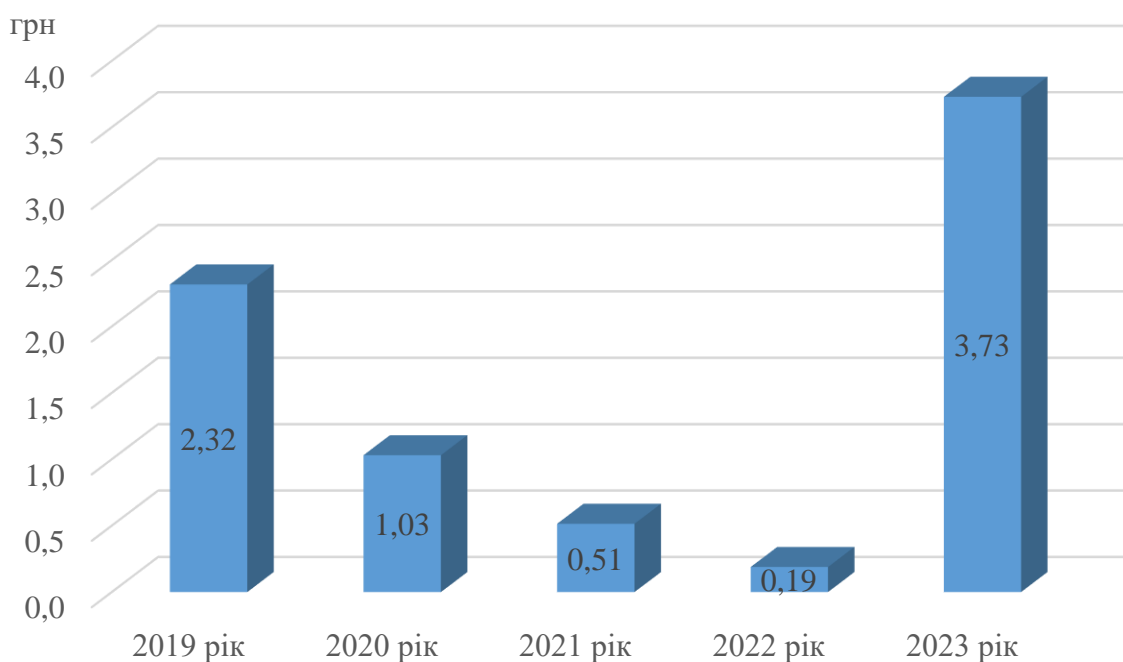

Рис. 2.7. Зміни показника фондорентабельності підприємства за 2019-2023 рр.
(побудовано автором за даними підприємства)

Протягом 2019-2020 рр. фондорентабельність знизилася на 55,6% з 2,32 грн до 1,03 грн. Це пов'язано з низкою факторів, таких як зниження обсягів виробництва, зростання витрат, зміна цін на продукцію або зміна структури активів. У 2020-2021 рр. фондорентабельність знову знизилася, цього разу на 50,5% з 1,03 грн до 0,51 грн. Це може бути свідченням того, що негативні фактори, які вплинули на фондорентабельність у 2020 році, продовжили діяти і в 2021 році. Надалі у 2021-2022 рр. показник знизилася ще більше, на 62,7% з

0,51 грн до 0,19 грн. Це пов'язано з погіршенням економічної ситуації в країні, подорожчанням сировини та матеріалів, або іншими факторами. У 2022-2023 рр. фондорентабельність різко зросла на 1857,9% з 0,19 грн до 3,73 грн. Це пов'язано з низкою факторів, таких як зростання обсягів виробництва, зниження витрат, зміна цін на продукцію або зміна структури активів.

Отже, фондорентабельність підприємства за період з 2019 по 2023 рік змінювалася нерівномірно. Спочатку вона знижувалася протягом трьох років поспіль, а потім різко зросла в 2023 році. Причини цих змін потребують більш детального аналізу.

Надалі порівнюємо динаміку продуктивності праці й чисельності працівників підприємства за 2019-2023 рр. (рис. 2.8).

Рис. 2.8. Порівняння зміни продуктивності праці та чисельності працівників підприємства за 2019-2023 рр. (побудовано автором за даними підприємства)

Як бачимо продуктивність праці на підприємстві за 2019-2023 роки змінювалася нерівномірно. Спочатку вона зросла на 11,4% у 2020 році, а потім

різко знизилася на 34,4% у 2021 році та на 6,1% у 2022 році. У 2023 році продуктивність праці різко зросла на 73,2%. Чисельність працівників на підприємстві протягом 2019-2023 років також змінювалася нерівномірно. Спочатку вона знизилася на 9,6% у 2020 році, а потім ще на 4,3% у 2021 році та на 15,5% у 2022 році. У 2023 році чисельність працівників зросла на 0,3%.

Надалі важливо провести також порівняння зміни витрат на оплату праці та зарплатомісткості підприємства за 2019-2023 рр. (рис. 2.9).

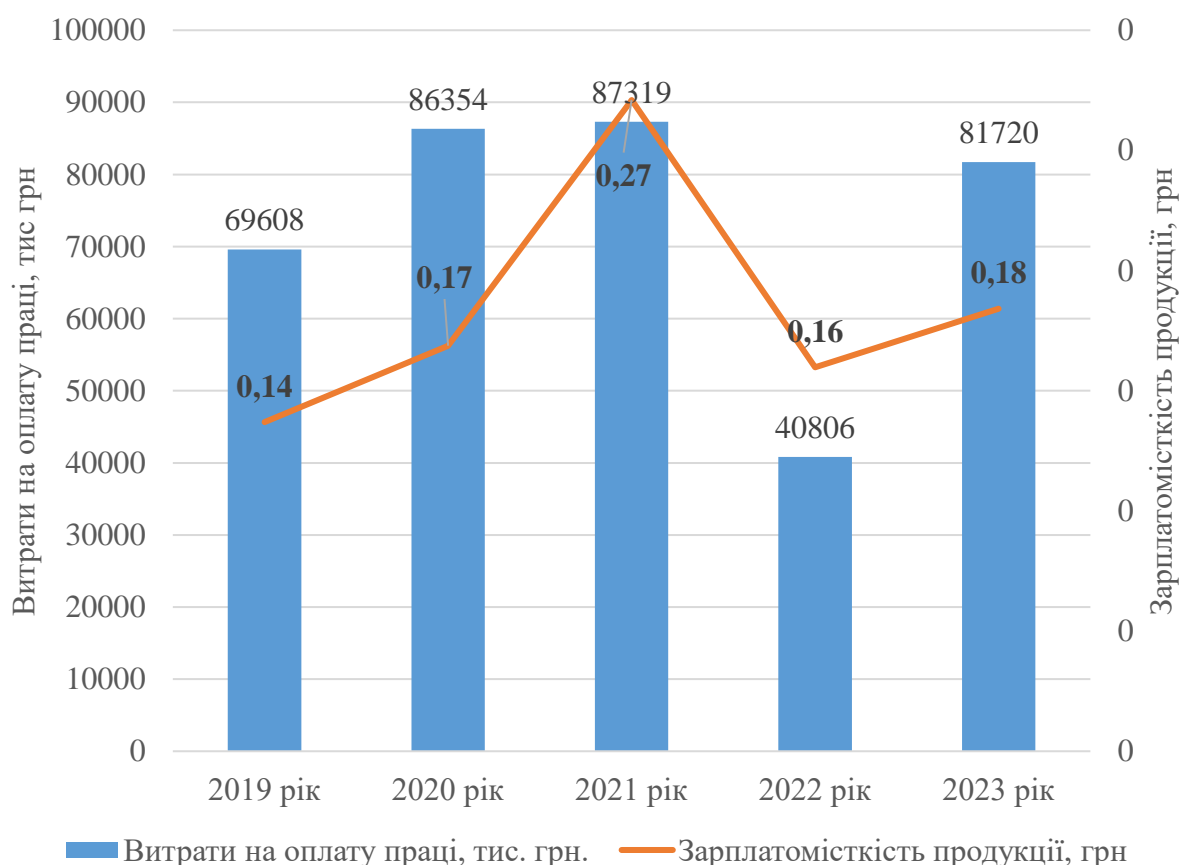

Рис. 2.9. Порівняння зміни витрат на оплату праці та зарплатомісткості підприємства за 2019-2023 рр. (побудовано автором за даними підприємства)

Згідно з рисунком, витрати на оплату праці на підприємстві зросли з 69 608 тис. грн. у 2019 році до 81 720 тис. грн. у 2023 році. Це становить збільшення на 17,13%. Зарплатомісткість продукції також зросла з 0,14 грн. у 2019 році до 0,18 грн. у 2023 році. Це становить збільшення на 28,57%. Отже, витрати на оплату праці на підприємстві зросли за період з 2019 по 2023 рік на 17,13%. Зарплатомісткість продукції також зросла за цей період на 28,57%. Зростання

витрат на оплату праці було нерівномірним, з різким падінням у 2022 році. Зростання зарплатомісткості продукції також було нерівномірним, з різким зростанням у 2021 році.

Також важливо вивчити зміну показників ефективності використання трудових ресурсів підприємства (рис. 2.10).

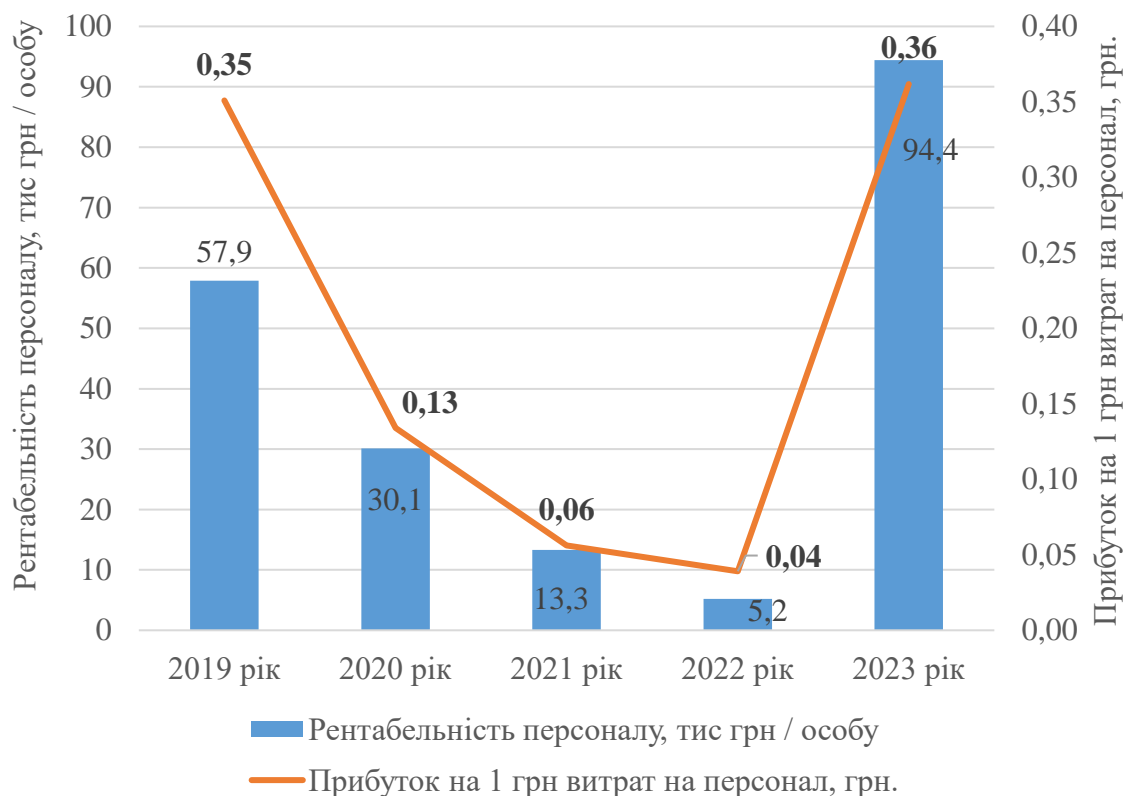

Рис. 2.10. Динаміка показників ефективності використання трудових ресурсів підприємства за 2019-2023 рр. (побудовано автором за даними підприємства)

У 2020 році рентабельність персоналу значно знизилася до 30,1 тис. грн/особа. Це може бути пов'язано з низкою факторів, таких як пандемія COVID-19, яка призвела до локдаунів та економічного спаду, а також з погіршенням фінансового стану підприємства. У 2023 році рентабельність персоналу суттєво зросла до 94,4 тис. грн/особа. Це може бути пов'язано з покращенням економічної ситуації в країні, а також з вжитими підприємством заходами щодо підвищення ефективності використання трудових ресурсів.

У 2020 році прибуток на 1 грн витрат на персонал значно знизився до 0,13 грн. У 2023 році прибуток на 1 грн витрат на персонал суттєво зріс до 0,36 грн.

Це може бути пов'язано з покращенням економічної ситуації в країні, а також з вжитими підприємством заходами щодо підвищення ефективності використання трудових ресурсів. Динаміка показників ефективності використання трудових ресурсів підприємства за 2019-2023 рр. має нестабільний характер.

У 2019 році спостерігалось значне зниження показників, яке було пов'язано з низкою негативних факторів. У 2023 році спостерігалось суттєве зростання показників, що свідчить про покращення ситуації.

Також важливо порівняти зміну матеріальних витрат та матеріаломісткості продукції підприємства (рис. 2.11).

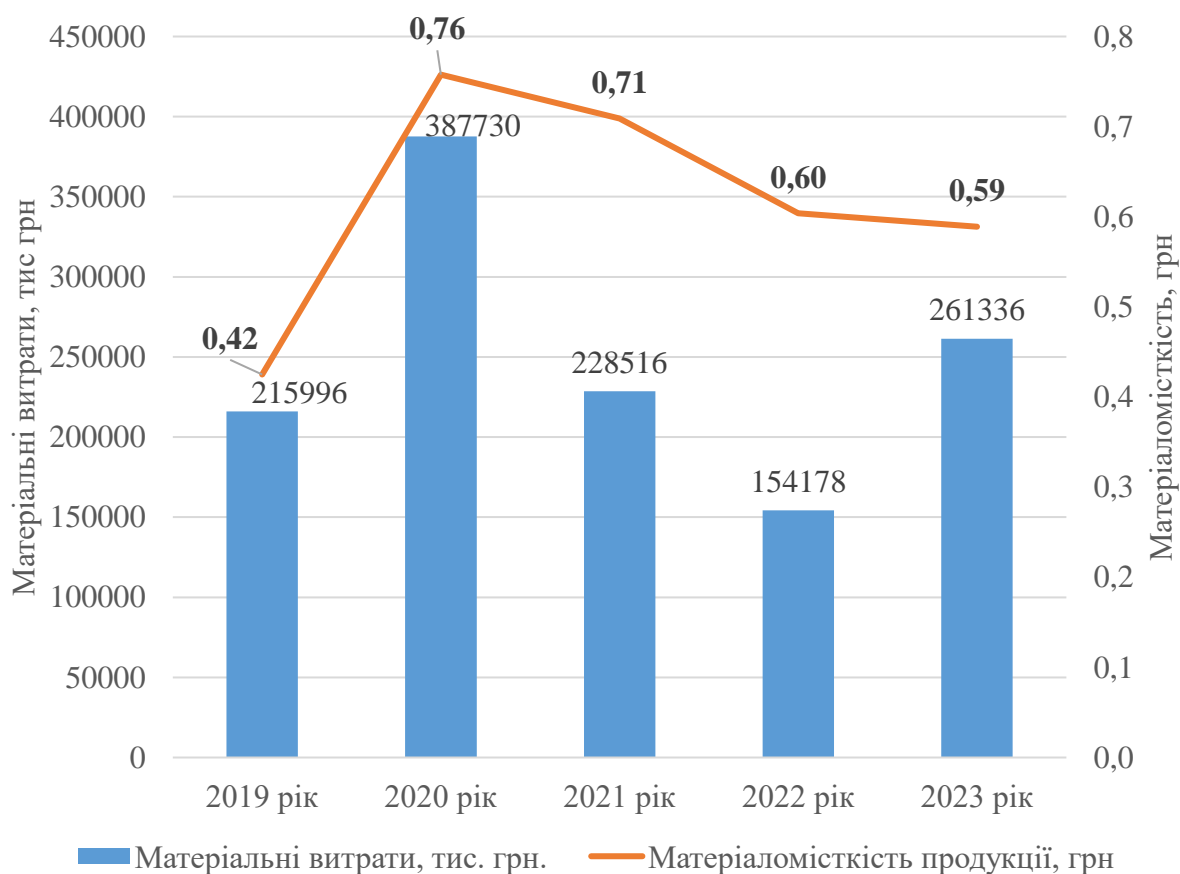

Рис. 2.11. Порівняння зміни матеріальних витрат та матеріаломісткості продукції підприємства за 2019-2023 рр. (побудовано автором за даними підприємства)

У 2020 році матеріальні витрати значно зросли до 387 730 тис. грн. Це може бути пов'язано з низкою факторів, таких як зростання цін на матеріали,

збільшення обсягів виробництва та погіршення якості матеріалів. У 2023 році матеріальні витрати знову зросли до 261 336 тис. грн. Це може бути пов'язано зі зростанням цін на матеріали, збільшенням обсягів виробництва та погіршенням якості матеріалів.

У 2020 році матеріаломісткість продукції значно зросла до 0,76 грн/одиницю продукції. Це може бути пов'язано з зростанням цін на матеріали, погіршенням якості матеріалів та неефективним використанням матеріалів. У 2023 році матеріаломісткість продукції трохи знизилася до 0,59 грн/одиницю продукції. Це може бути пов'язано з дальшим зниженням цін на матеріали, покращенням якості матеріалів та більш ефективним використанням матеріалів.

Отже, динаміка матеріальних витрат та матеріаломісткості продукції підприємства за 2019-2023 роки має нестабільний характер.

Для оцінки ефективності використання виробничих ресурсів проведено аналіз динаміки рентабельності активів (РОА) підприємства (рис. 2.12).

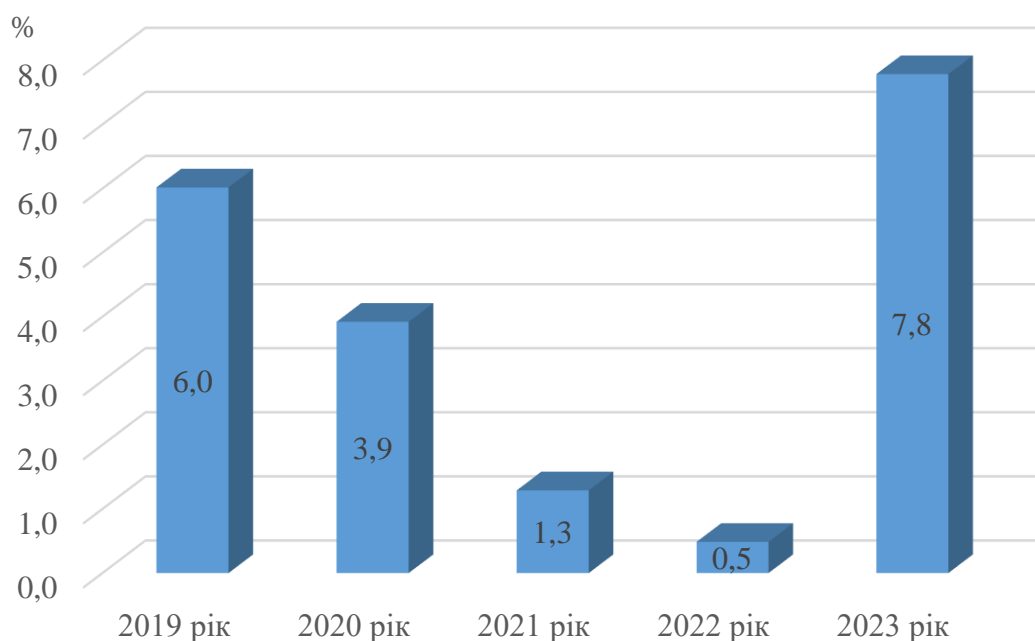

Рис. 2.12. Зміни показника рентабельності активів підприємства за 2019-2023 рр. (побудовано автором за даними підприємства)

У 2020 році РОА знизився до 3,9%. Це може бути пов'язано з рядом факторів, таких як пандемія COVID-19, яка призвела до економічного спаду, а

також з погіршенням фінансового стану підприємства. У 2023 році РОА суттєво зріс до 7,8%. Це може бути пов'язано з покращенням економічної ситуації в країні, а також з вжитими підприємством заходами щодо підвищення ефективності використання активів. Динаміка показника рентабельності активів підприємства за 2019-2023 рр. має нестабільний характер.

У 2019 році спостерігалось значне зниження РОА, яке було пов'язано з низкою негативних факторів. У 2023 році спостерігалось суттєве зростання РОА, що свідчить про покращення ситуації.

На завершальному етапі аналізу вивчимо динаміку рентабельності продукції підприємства (рис. 2.13).

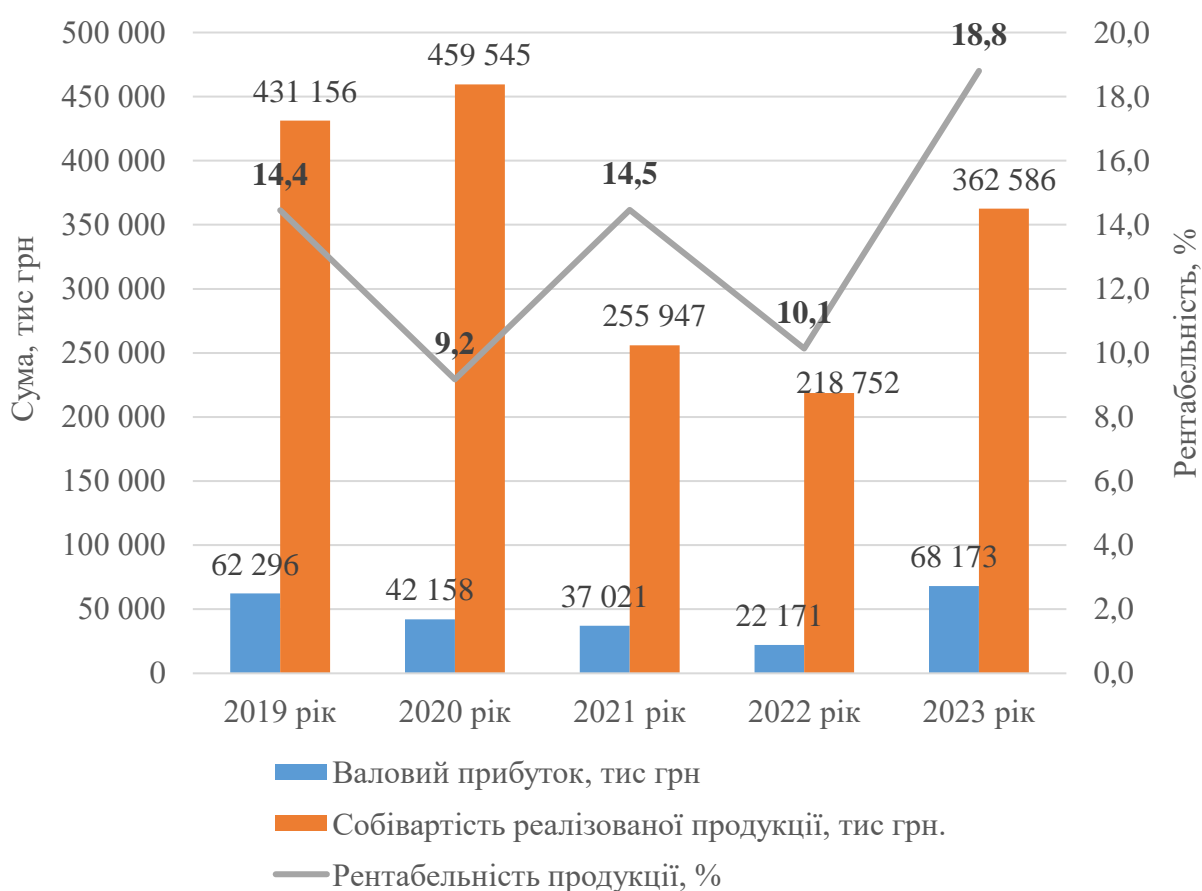

Рис. 2.13. Динаміка рентабельності продукції підприємства за 2019-2023 рр.
(побудовано автором за даними підприємства)

У 2020 році рентабельність продукції знизилася до 9,2%. Це може бути пов'язано з низкою зовнішніх факторів, а також з погіршенням фінансового стану підприємства. У 2023 році рентабельність продукції суттєво зросла до

18,8%. Це може бути пов'язано з покращенням економічної ситуації в країні, а також з вжитими підприємством заходами щодо підвищення ефективності виробництва та продажів.

Отже, динаміка рентабельності продукції підприємства за 2019-2023 рр. має нестабільний характер. У 2019 році спостерігалось значне зниження рентабельності, яке було пов'язано з низкою негативних факторів. У 2023 році спостерігалось суттєве зростання рентабельності, що свідчить про покращення ситуації.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У представленій кваліфікаційній роботі подано узагальнення отриманих результатів аналізу та оцінки, а також пропозиції щодо підвищення ефективності господарської діяльності на прикладі сільськогосподарського підприємства ТОВ «Веселе-Агро», що дозволило представити ряд висновків:

1. Провівши аналіз думок, щодо твердження виробничий потенціал варто зазначити те, що виробничий потенціал підприємства - це сукупність наявних матеріальних та нематеріальних ресурсів, а також потенційно можливих резервів, які підприємство використовує в своїй діяльності для досягнення поставленої цілі.

2. Визначено, що сучасні економічні умови, що характеризуються постійними змінами, диктують підприємствам необхідність формування гнучкої та якісної політики розвитку. Це, в свою чергу, зумовлює різну потребу у механізмах зростання ефективності виробничого потенціалу для кожного конкретного підприємства.

Рівень та стан виробничого потенціалу - це унікальні характеристики для кожного підприємства, що формуються протягом його діяльності. Високий та стабільний показник цього потенціалу свідчить про те, що підприємство ефективно використовує всі наявні ресурси та організовує виробництво.

Однак, практика показує, що нерідко навіть при значному обсязі та високому рівні ресурсів, підприємства не можуть налагодити роботу належним чином, що може призвести до спаду виробничого потенціалу.

Саме тому перед кожним підприємством постає завдання пошуку шляхів до його підвищення та активного розвитку до високого рівня.

3. Підсумовуючи, можна сказати, що виробничий потенціал та ефективне використання ресурсів, включаючи фінансові, є ключовими факторами успішного розвитку будь-якого промислового підприємства. Завдяки постійному аналізу, оцінці та оптимізації цих аспектів керівництво може

забезпечити стійке зростання, конкурентоспроможність та досягнення стратегічних цілей.

Матеріальні та трудові ресурси відіграють ключову роль у визначенні виробничого потенціалу підприємства. Їх якість, ефективність використання та своєчасність поставок суттєво впливають на можливості та результати діяльності компанії. Використання ресурсів та розвиток виробничого потенціалу насамперед впливають на діяльність підприємства в цілому, його конкурентоспроможність, імідж та стійкість до зовнішніх факторів.

4. Підприємство взяте за об'єкт дослідження - ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» - показало значне зростання у 2023 році порівняно з 2021 та 2022 роками. Чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг збільшився на 47,0%, валовий прибуток – на 84,1%, чистий прибуток – на 501,1%. Рентабельність продажу зросла з 2,0% до 8,2%, рентабельність активів – з 0,5% до 7,8%, рентабельність власного капіталу – з 3,8% до 19,1%.

5. Динаміка фонду оплати праці підприємства за кварталами 2021-2023 рр. свідчить про те, що фонд оплати праці був стабільним протягом більшості кварталів, але мав сезонні коливання. На динаміку фонду оплати праці могли вплинути такі фактори, як зміна обсягу виробництва продукції, робіт, послуг, зміна чисельності працівників, зміна рівня заробітної плати, виплата премій та бонусів.

6. У 2020 році спостерігалось значне зростання матеріальних витрат та матеріаломісткості продукції. Це може бути пов'язано з низкою негативних факторів, таких як зростання цін на матеріали, погіршення якості матеріалів та неефективне використання матеріалів. У 2023 році спостерігалось зниження матеріальних витрат та матеріаломісткості продукції. Це може бути пов'язано з покращенням економічної ситуації в країні, а також з вжитими підприємством заходами щодо зниження витрат та підвищення ефективності використання матеріалів.

Показники рентабельності використання окремих видів ресурсів мали тенденцію до зниження у 2020 році внаслідок пандемії коронавірусу, а надалі у

після зниження внаслідок війни у 2022 році вже у наступному 2023 році після відновлення економічної активності бізнесу відбулося й зростання узагальнюючих показників ефективності використання виробничих ресурсів та усього капіталу підприємства.

На основі результатів аналізу та оцінки можна виділити ряд напрямів підвищення ефективності використання виробничого потенціалу ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» у період війни:

1. Оптимізація виробничих процесів.

Впровадження нових технологій та методів будівництва – це може включати використання модульних конструкцій, 3D-друку, BIM-моделювання та інших інновацій, які можуть скоротити час будівництва, зменшити витрати та підвищити якість.

Вдосконалення системи управління запасами – важливо чітко планувати потребу в матеріалах та обладнанні, щоб мінімізувати складські запаси та пов'язані з ними витрати.

Підвищення кваліфікації персоналу – доцільно регулярно проводити навчання та тренінги для персоналу, щоб вони були в курсі нових технологій та методів роботи.

Енергоефективність – важливо впроваджувати заходи з енергоефективності, щоб зменшити витрати на енергоресурси.

2. Переорієнтація на нові ринки та продукти.

Вивчення нових ринків – доцільно дослідити нові ринки та сегменти, де є попит на будівельні послуги.

Розробка нових продуктів та послуг - важливо розробити нові продукти та послуги, які відповідають потребам ринку в умовах війни.

Гнучкість та адаптивність – потрібно бути готовими швидко адаптуватися до мінливих умов ринку та потреб клієнтів.

3. Зміцнення зв'язків з постачальниками та партнерами.

Вибудовування довгострокових партнерських відносин на основі розширення співпраці з надійними постачальниками та партнерами, які можуть гарантувати вам безперебійне постачання матеріалів та послуг.

Диверсифікація постачальників – щоб не залежати від одного постачальника, щоб мінімізувати ризики перебоїв у постачанні.

Співпраця з іншими будівельними компаніями – важливо об'єднати зусилля з іншими будівельними компаніями, щоб спільно виконувати великі проекти.

4. Підтримка держави.

Доцільно використовувати програми державної підтримки, адже держава пропонує різні програми підтримки для будівельного сектору, які можуть допомогти вам отримати фінансування, податкові пільги та інші переваги.

Співпраця з органами влади – доцільно активно взаємодіяти з органами влади, щоб вирішувати проблеми, з якими стикається будівельна галузь в умовах війни.

5. Соціальна відповідальність.

Підтримка місцевих громад – по можливості потрібно допомагати місцевим громадам, які постраждали від війни, надаючи їм будівельні послуги або матеріали.

Створення робочих місць – важливо зосередитися на створенні нових робочих місць, щоб допомогти людям, які втратили роботу через війну.

Підтримка екології - важливо використовувати екологічно чисті матеріали та технології будівництва.

Можна також виділити й ряд рекомендацій щодо покращення ефективності використання трудових ресурсів підприємства:

1. Продовжити вживати заходів щодо підвищення мотивації та залученості працівників. Це може бути досягнуто шляхом надання конкурентної заробітної плати та пільг, створення сприятливого робочого середовища та надання можливостей для розвитку та навчання.

2. Вдосконалити систему найму та відбору персоналу – це допоможе підібрати на роботу кращих працівників, які відповідають потребам підприємства.

3. Запровадити систему оцінки та розвитку персоналу – це допоможе визначити сильні та слабкі сторони працівників та розробити плани їх розвитку.

4. Вдосконалити систему навчання та розвитку персоналу – це допоможе працівникам набути нових знань та навичок, необхідних для виконання їх роботи.

5. Оптимізувати робочі процеси – це допоможе усунути дублювання роботи та зробити роботу більш ефективною.

6. Використовувати сучасні технології – це допоможе автоматизувати деякі завдання та звільнити час працівників для більш творчої та продуктивної роботи.

7. Знизити плинність кадрів – це допоможе зберегти досвідчених та кваліфікованих працівників.

Вжиття цих заходів допоможе підприємству підвищити ефективність використання трудових ресурсів, що призведе до зростання продуктивності та прибутку. Для того, щоб розробити більш детальний план дій, рекомендується провести комплексне дослідження ефективності використання трудових ресурсів на підприємстві. Це дослідження має включати аналіз таких факторів, як рівень мотивації та залученості працівників, ефективність системи найму та відбору персоналу, система оцінки та розвитку персоналу, система навчання та розвитку персоналу, робочі процеси, використання сучасних технологій, плинність кадрів.

Результати дослідження допоможуть визначити ключові проблеми, які негативно впливають на ефективність використання трудових ресурсів, та розробити план дій щодо їх вирішення.

Підприємству рекомендується також продовжувати вживати заходів щодо зниження матеріальних витрат та матеріаломісткості продукції.

Важливо продовжувати:

1. Моніторити ціни на матеріали та шукати можливості для їх зниження. Це може бути досягнуто шляхом співпраці з постачальниками, пошуку альтернативних постачальників та закупівлі матеріалів оптом.

2. Підвищувати якість матеріалів, що допоможе знизити втрати та брак, а також підвищити продуктивність праці.

3. Ефективніше використовувати матеріали, що може бути досягнуто шляхом впровадження систем обліку та контролю за витрачанням матеріалів, а також за допомогою навчання персоналу.

4. Впровадити систему бюджетування витрат на матеріали, що допоможе підприємству контролювати витрати та планувати їх використання.

5. Використовувати сучасні технології, що допоможе автоматизувати деякі процеси, пов'язані з закупівлею та використанням матеріалів, та зробити їх більш ефективними.

Вжиття цих заходів допоможе підприємству знизити матеріальні витрати та матеріаломісткість продукції, що призведе до зростання прибутку. Для того, щоб розробити більш детальний план дій, рекомендується провести комплексне дослідження динаміки матеріальних витрат та матеріаломісткості продукції на підприємстві. Це дослідження має включати аналіз таких факторів, як ціни на матеріали, якість матеріалів, норми витрачання матеріалів, втрати та брак, продуктивність праці, системи обліку та контролю за витрачанням матеріалів, навчання персоналу, бюджетування витрат на матеріали, використання сучасних технологій.

Результати дослідження допоможуть визначити ключові проблеми, які негативно впливають на динаміку матеріальних витрат та матеріаломісткості продукції, та розробити план дій щодо їх вирішення.

Підприємству рекомендується продовжувати вживати заходів щодо підвищення рентабельності активів. Важливо продовжувати:

1. Підвищувати ефективність використання активів, що може бути досягнуто шляхом оптимізації виробничих процесів, впровадження нових технологій та скорочення витрат.

2. Збільшувати обсяги продажів за рахунок розширення ринків збуту, розробки нових продуктів та послуг та покращення маркетингової діяльності.

3. Знижувати рівень заборгованості за рахунок зменшення витрат на обслуговування боргу та покращити фінансовий стан підприємства.

Вжиття цих заходів допоможе підприємству підвищити рентабельність активів, що призведе до зростання прибутку. Для того, щоб розробити більш детальний план дій, рекомендується провести комплексне дослідження рентабельності активів підприємства. Це дослідження має включати аналіз таких факторів, як: ефективність використання активів, обсяги продажу, рівень заборгованості, фінансовий стан підприємства, маркетингова діяльність.

Підприємству рекомендується продовжувати вживати заходів щодо підвищення рентабельності продукції. Важливо продовжувати у таких напрямках:

1) підвищувати ефективність виробництва – це може бути досягнуто шляхом оптимізації виробничих процесів, впровадження нових технологій та скорочення витрат;

2) збільшувати обсяги продажів – це може бути досягнуто шляхом розширення ринків збуту, розробки нових продуктів та послуг та покращення маркетингової діяльності;

3) знижувати рівень заборгованості – це допоможе зменшити витрати на обслуговування боргу та покращити фінансовий стан підприємства.

Можна запропонувати й заходи для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» у період війни:

1. Оптимізація витрат.

Ретельне планування та бюджетування – потрібно скласти детальний план витрат на всі аспекти діяльності підприємства, регулярно моніторити та аналізувати витрати, щоб виявляти та усувати неефективні витрати.

Скорочення адміністративних витрат – важливо оптимізувати структуру управління та зменшити кількість адміністративного персоналу.

Переговори з постачальниками - потрібно переговорити з постачальниками про зниження цін на товари та послуги.

Контроль дебіторської та кредиторської заборгованості – важливо регулярно моніторити дебіторську та кредиторську заборгованість та вживати заходів для її стягнення або погашення.

Економія енергоресурсів – потрібно впроваджувати заходи з енергоефективності, щоб зменшити витрати на енергоресурси.

2. Збільшення доходів.

Розширення ринку збуту – потрібно вивчити нові ринки та сегменти, де є попит на послуги ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536».

Розробка нових продуктів та послуг – доцільно розробити нові продукти та послуги, які відповідають потребам ринку в умовах війни.

Підвищення цін – потрібно проаналізувати ринкові умови та конкуренцію, щоб визначити, чи можна підвищити ціни на послуги ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536».

Ефективний маркетинг – важливо здійснити ефективну маркетингову кампанію, щоб підвищити впізнаваність бренду та залучити нових клієнтів.

3. Управління ризиками.

Ідентифікація та оцінка ризиків - потрібно визначити всі ризики, з якими може зіткнутися ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» в умовах війни, та оцініть їх ймовірність та вплив.

Розробка стратегії управління ризиками – розробити стратегію управління ризиками, яка допоможе вам мінімізувати їх вплив на діяльність підприємства.

Страховання – розглянути можливість страхування ризиків, з якими може зіткнутися ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536».

4. Пошук додаткових джерел фінансування.

Державні програми підтримки, адже держава пропонує різні програми підтримки для бізнесу, які можуть допомогти ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» отримати фінансування.

Кредити – доцільно за потреби отримати кредит в банку або іншій фінансовій установі.

Інвестиції – потрібно залучати інвесторів до розвитку ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536».

5. Ефективне використання фінансових ресурсів.

Впровадження системи фінансового контролю – потрібно впровадити систему фінансового контролю, яка допоможе вам ефективно використовувати фінансові ресурси.

Використання сучасних фінансових інструментів – важливо використовувати сучасні фінансові інструменти, такі як факторинг, лізинг та інші, для оптимізації фінансових потоків.

Підвищення кваліфікації фінансового персоналу – потрібно регулярно проводьте навчання та тренінги для фінансового персоналу, щоб вони були в курсі нових методів та інструментів роботи.

Запропонуємо основні заходи для підвищення ефективності використання основних засобів ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» у період війни:

1. Оптимізація складу основних засобів.

Проведення інвентаризації – потрібно провести ретельну інвентаризацію основних засобів ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536», щоб визначити їх стан, термін корисної служби та потребу в ремонті або заміні.

Вилучення з експлуатації невикористовуваних основних засобів – важливо виявити та вилучити з експлуатації основні засоби, які не використовуються або не відповідають потребам підприємства.

Продаж або списання невикористовуваних основних засобів – доцільно продати або списати невикористовувані основні засоби, щоб звільнити фінансові ресурси та зменшити витрати на їх утримання.

Оновлення основних засобів – потрібно систематично оновлювати основні засоби, які потребують ремонту або заміни, більш сучасними та ефективними моделями.

2. Підвищення ефективності використання основних засобів.

Розробка графіка використання основних засобів – важливо розробити графік використання основних засобів, щоб максимально завантажити їх роботою.

Забезпечення належного технічного обслуговування основних засобів - потрібно регулярно проводити технічне обслуговування основних засобів, щоб підтримувати їх у працездатному стані та продовжити термін їх корисної служби.

Впровадження енергоефективних технологій - важливо впроваджувати енергоефективні технології, щоб зменшити витрати на енергоресурси при використанні основних засобів.

Підвищення кваліфікації персоналу - потрібно регулярно проводити навчання та тренінги для персоналу, щоб вони навчилися ефективно використовувати основні засоби.

3. Захист основних засобів від пошкоджень.

Впровадження заходів безпеки – доцільно впровадити заходи безпеки, щоб захистити основні засоби від пошкоджень або крадіжки.

Страхування основних засобів - важливо застрахувати основні засоби від ризиків пошкодження або втрати.

Евакуація основних засобів у безпечні місця – у разі виникнення військової загрози важливо евакуйовувати основні засоби в безпечні місця.

4. Фінансування оновлення основних засобів.

Використання власних коштів – потрібно використовувати власні кошти ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» для оновлення основних засобів.

Державні програми підтримки – держава пропонує різні програми підтримки для бізнесу, які можуть допомогти ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536» отримати фінансування для оновлення основних засобів.

Отже, будемо сподіватися, що реалізація вказаних заходів допоможе підвищити ефективність використання виробничих ресурсів на ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієшин Н. М. Виробничий потенціал газовидобувного комплексу: поняття, структура, фактори формування та використання. *Проблеми економіки*. 2020. № 4. С. 265-272.
2. Виробничий потенціал розвитку рисівництва в Україні. *Вісник ХНАУ*. Серія : Економічні науки. 2017. № 3. С. 68-76.
3. Гузь А. І. Формування виробничого потенціалу агропромислового комплексу в системі ринкових відносин. *Таврійський науковий вісник*. 2012. Вип. 82. С. 233-238.
4. Должанський І.З., Загорна Т.О., Удалих О.О., Герасименко І.М., Рашупкіна В.М. Управління потенціалом підприємства : Навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 362 с.
5. Другова О. С., Яковлев В. І. Науково-методичне забезпечення інтегральної оцінки рівня виробничого потенціалу в контексті стратегічного розвитку підприємств. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2021. № 3. С. 65-70.
6. Ігнатенко М. М., Бритвенко А. С. Виробничий і маркетинговий потенціал аграрних підприємств і корпорацій на ринку продовольчої продукції. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 40. С. 112-115.
7. Іщук С. Концептуальні засади формування та розвитку виробничого потенціалу промислових підприємств. *Регіональна економіка*. 2010. N 3. С. 48–56.
8. Ковальова О. М., Ралкова К. С. Виробничий потенціал галузі тваринництва України: аналіз стану та перспективи розвитку у післявоєнний період. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2022. Т. 27, Вип. 2. С. 13-19.
9. Ковальова О. М., Ралкова К. С. Виробничий потенціал галузі тваринництва України: аналіз стану та перспективи розвитку у післявоєнний

період. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2022. Т. 27, Вип. 2. С. 13-19.

10. Колос З. В. Формування системи ефективного управління виробничим потенціалом сільськогосподарських підприємств. *Scientific papers of Dmytro Motornyi Tavria state agrotechnological university (economic sciences)*. 2019. № 1. С. 253-259.

11. Крюкова І. О. Виробничий потенціал молокопереробних підприємств України у контексті євроінтеграційного розвитку. *Економіка харчової промисловості*. 2021. Т. 13, Вип. 1. С. 24-29.

12. Лисенко А. М. Аналітична оцінка ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2022. № 1. С. 134-144.

13. Луцьксантехмонтаж №536 : офіційний веб-сайт. URL: <http://www.lstm.com.ua/> (дата звернення 01.05.2024).

14. Маслиган О. О., Коробович Л. П., Кулініч Т. В. Проектування інформаційно-організаційних ресурсів фінансового потенціалу виробничого підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 18. С. 18-24.

15. Михайленко О. В., Скопенко Н. С. Теоретичні аспекти формування виробничого потенціалу АПК. *Актуальні проблеми економіки : науково-економічний журнал*. 2011. N 3. С. 74–79.

16. Місевич М. А., Фана О. А., Ільюк Ю. О. Система управління виробничим потенціалом підприємства. *Агросвіт*. 2022. № 20. С. 52-58

17. Морозова О. Г., Морозов Р. В. Методологічні засади оцінки виробничого потенціалу і ефективності аграрних підприємств. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2020. № 4. С. 204-209.

18. Олексюк О. І. Управління потенціалом акціонерних товариств. Автореф. дис. канд. екон. наук. Київ, 2001.

19. Олійник Т. І., А. О. Косенко. Управління виробничим потенціалом підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 11.

20. Орехова А. І. Аналіз стану виробничого потенціалу суб'єктів агробізнесу. *Український журнал прикладної економіки*. 2018. Т. 3, № 4. С. 185-191.
21. Пасемко Г. П., Бага Л. Г., Довгаль С. В., Момот А. С. Економічний та виробничий потенціали АПК. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки*. 2018. № 3. С. 25-32.
22. Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М. Сучасні аспекти управління виробничим потенціалом промислових підприємств. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Проблеми економіки та управління*. 2020. Т. 4, № 1. С. 188-194.
23. Плекан У. М., Ляшук О. Л., Рожко Н. Я, Цьонь О. П., Буренніков Ю. Ю. Методика дослідження та прогнозування виробничого потенціалу автотранспортного підприємства. *Вісник машинобудування та транспорту*. 2023. № 2. С. 148-154.
24. Федірець О. В., Стовба В. О., Солодчук Т. В. Сутність та особливості формування системи менеджменту виробничого потенціалу підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2022. Вип. 1. С. 74-79.
25. Федонін О. С., Рєпіна І. М., Олесюк О. І. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб-ник. Київ : КНЕУ, 2004. 316 с.
26. Чиж Л. П., Хотєєва Н. В., Загородня К. О. Методика оцінки рівня ефективності використання виробничого потенціалу підприємства портової діяльності. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2021. Вип. 3. С. 5-16.
27. Шандрівська О. Є., Т. В. Хома Дослідження біорізноманіття у збереженні виробничо-збутового потенціалу ринку меду в Україні в умовах збурень. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Проблеми економіки та управління*. 2023. Т. 7, № 1. С. 73-85.
28. Шевченко А. А., Петренко О. П., Бірагова О. В. Виробничий потенціал аграрних підприємств в умовах невизначеності. *Modern economics*. 2023. № 41. С. 156-162.

ДОДАТКИ

Додаток А
Фора № 1 „Баланс”
ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536»

Додаток Б
Фора № 2 „Звіт про фінансові результати”
ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536»

Додаток В
Форма 1-ПВ „Звіт з праці”
ПрАТ «Луцьксантехмонтаж №536»